

**UNIVERZITA KARLOVA
I. lékařská fakulta**

Studijní program: Bakalářský

Studijní obor: Adiktologie

Hana Linhartová

ALKOHOL V BIBLI

ALCOHOL IN BIBLE

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Jaroslav Šejvl

Praha, 2019

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracoval/a samostatně a že jsem řádně uvedl/a a citoval/a všechny použité prameny a literatury. Současně prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s trvalým uložením elektronické verze mé práce v databázi systému meziuniverzitního projektu Theses.cz za účelem soustavné kontroly podobnosti kvalifikačních prací.

V Praze,

.....

Podpis

Identifikační záznam:

LINHARTOVÁ, Hana. Alkohol v Bibli. [Alcohol in Bible]. Praha, 2019. 40 s., 1 příl. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta, Klinika adiktologie. Vedoucí práce Šejvl, Jaroslav.

ABSTRAKT

Východiska - Bible je jednou z nejdůležitějších knih historie. Její obsah zasahuje mimo jiné, i do oboru adiktologie. V bibli se nachází mnoho zmínek o užívání alkoholu, a jsou v ní popsány i účinky alkoholu na člověka.

Cíle práce - Cílem této práce je zmapovat a popsat alkohol v bibli. Jeho formy, ve kterých se v bibli vyskytuje a při jakých příležitostech se užívá. Dále mapuji dopady jeho užívání, a s tím spojený postoj bible a Boha k užívání alkoholu.

Metody – Použila jsem metodu analýzy písemných dokumentů. Pomocí metody kvótového záměrného výběru jsem pomocí online verze *Bible 21* vyhledala termíny, související s pitím alkoholu (Opilost, víno,...). Tyto úryvky jsem analyzovala a zařadila je do vytvořených trsů, kategorií podle toho, v jakém smyslu se alkohol v bibli užíval. Dále jsem tyto úryvky porovnávala se stejnými úryvky v *Bible: Český studijní překlad*, a hledala jsem případné překladové a významové neshody. Vybrané úryvky, které v této práci zmiňuji, jsem vybírala čistě subjektivně. Pro výpočet množství vyhledaných slov, jsem využila vyhledávací nástroje v online verzi *Bible 21*.

Výsledky - Zmínek alkoholu v bibli je značné množství. Nejvíce ho zastoupeno slovo *víno*, to se zde vyskytuje 140x a výraz *opilství* 40x. Analýzou textů jsem zjistila, že bible ani samotný Bůh alkohol výslovně nezakazuje (kromě zvláštního slibu kněžích), ale ani ho nedoporučuje, naopak vyzívá svůj lid ke střídmosti.

Závěr - Tato práce je důležitá, protože podobné téma nebylo nikdy zpracováno, zároveň však dává prostor vědecktějšímu a odbornějšímu zpracování tohoto tématu, včetně interpretace. Tato práce je důležitá nejen pro obor adiktologie, ale i pro všechny, které zajímá tato problematika. Pro obor adiktologie je práce důležitá, protože dává nahlédnout do postoje náboženství k alkoholu, se kterým se můžeme setkat u adiktologických klientů, kteří jsou, i nejsou věřící.

klíčová slova: ALKOHOL, BIBLE, BŮH

ABSTRACT

Backgrounds - The bible is one of the most important books of history. Its content extends inter alia to the field of addictology. There are many references to alcohol use in the bible, and the effects of alcohol on man are also described.

Objectives - The aim of this work is to map and describe alcohol in the bible. His forms in which he appears in the bible and on what occasions he is used. Furthermore, I map the effects of its use and the related attitude of the bible and God to the use of alcohol.

Methods - I used a method of analyzing written documents. Using the Quota Selection Method, I searched for terms related to alcohol drinking (Drunkenness, Wine,...) using the online *Bible 21*. I analyzed these excerpts and included them in the tufts created, the categories according to the way alcohol was used in the bible. Next, I compared these excerpts with the same excerpts in the *Bible: Český studijní překlad (Bible: Czech Study Translation)* and looked for possible translation and meaning mismatches. The selected excerpts I mention in this work I chose purely subjectively. To calculate the amount of search terms, I used search tools in the online *Bible 21*.

Results - The reference to alcohol in the bible is considerable. Most is represented by the word wine, which is 140x and the expression drunk 40x. By analyzing the texts, I have found that neither the bible nor God himself explicitly forbids alcohol (except for the special promise of priests), but neither does he advocate it;

Conclusion - This work is important because a similar topic has never been elaborated, but at the same time it gives a more scientific and professional treatment of this topic, including interpretation. This work is important not only for the field of addictology, but also for all who are interested in this issue. For addictology, work is important because it gives an insight into the attitude of religion to alcohol that we may encounter in addictology clients who are, and are not, believers.

keywords: ALCOHOL, BIBLE, GOD

„Bible není antická, ani není moderní - je věčná.“

Martin Luther

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala všem, kteří se mnou byli v době, kdy jsem zpracovávala tuto práci. Nejvíce bych poděkovala vedoucímu práce, Jaroslavovi Šejvlovi, za trpělivost, užitečné poznámky a jeho vědomosti jak v odvětví religionistiky, tak adiktologie.

Obsah

1. Úvod	3
2. Metodologie.....	4
3. Teoretická část	5
3.1. Interpretace bible.....	5
3.2. Struktura a literární stránka bible	5
3.3. Starý zákon	7
3.4. Nový zákon	8
3.5. Překlady.....	9
3.6. Vydání nejen v České republice	10
3.7. Historický a kulturní kontext bible	11
4. Praktická část	13
4.1. Alkohol	13
4.2. Alkohol v bibli.....	15
4.2.1. Oslavy, dary, hodování	15
4.2.2. Skutky v opilosti	16
4.2.3. Požehnání a hojnost vína	17
4.2.4. Popis opilosti	18
4.2.5. Tresty	20
4.2.6. Opilý kreví.....	21
4.2.7. Oběti	21
4.2.8. Kalich hněvu	21
4.2.9. Zákony a doporučení	22
4.2.10. Přirovnání a metafory	24
4.2.11. Jiné.....	25
5. Diskuze a závěry	29
6. Přílohy	31
7. Použitá literatura.....	32

Seznam zkratk

B21 – *Bible 21. Století, Bible 21*

ČSP – *Bible: Český studijní překlad*

FAS – Fetální alkoholový syndrom

GABA – Kyselina gama-aminomáselná

GIT – Gastrointestinální trakt

NS – Nervová soustava

NZ – Nový zákon

SZ – Starý zákon

Kompletní seznam používaných Biblických zkratk je obsažen v kapitole Příloze č. 1.

1. Úvod

Bible se stala nejrozšířenější knihou na světě, o jejím přínosu, pro kultury celého světa, nemůže být pochyb. Byla inspirací mnoha literárních a uměleckých děl a filosofických teorií. Dává nám nahlédnout do starověké historie a života lidí, kteří v té době žili (Mackerle, 2014). Její přínos se dotýká i oboru adiktologie. V biblických knihách je velké množství zmínek o alkoholu v podobě piva a vína. Verše zabývající se tímto tématem nám pomáhají chápat význam alkoholu nejen v bibli, ale i v různých kulturách a náboženstvích, které z bible vychází. Je proto vhodné znát postoj bible k alkoholu, neboť mnoho uživatelů alkoholu, ale i jiných látek, může skrze léčbu najít cestu k Bohu. Může nám to pomoci v léčbě pacienta, který je věřící, nebo teprve svou cestu hledá. Můžeme lépe pochopit jeho chápání alkoholu a abstinence. Bible se může samozřejmě stát přínosnou mimo jiné i pro lidi s jiným druhem onemocnění, například fyzickým, či psychickým.

Bible nijak výslovně alkohol nezakazuje (pouze Nazírům, viz kapitola *Zákony a doporučení*), ale opilost se podle studovaných veršů Hospodinovi nezamlouvá. Bůh vede lid ke střídmosti a ideálem je abstinence (Louda, 2015). Opilost je v bibli často spojena s dalšími činy, které jsou v Božích očích špatné, například nezávazný sexuální akt (Houser, 2003).

Alkohol je omamnou látkou, celým názvem etylalkohol, který vzniká kvašením cukrů. Jeho požití přináší mnoho žádoucích i nežádoucích účinků. Dlouhodobé užívání alkoholu může vést k rozvoji závislosti, a i to je důvod proč se výběr tohoto tématu týká oboru adiktologie. V České republice je alkohol velmi rozšířený. Ve *Výroční zprávě o stavu ve věcech drog v České republice 2016* se uvádí, že v kategorii rizikové konzumace alkoholu bylo více jak 18% populace. V roce 2016 bylo též zaznamenáno více jak 400 smrtelných předávkování alkoholem. Pod vlivem alkoholu je také spácháno více trestných činů, než pod vlivem jiných omamných látek.

Ve své práci se zabývám zjištěním, v jakých podobách se alkohol v bibli objevuje, což je v mnoha případech složité, jak popisuji dále. Tato práce je tak velmi přínosná, neboť zatím nikdo podobné zmapování neprovedl a nepokusil se toto téma spojit s oborem adiktologie. Hledám odpovědi na tyto otázky: Jak bible či Bůh nahlíží na alkohol a opilost? V jakých formách se alkohol v bibli objevuje? V této práci se snažím na tyto otázky odpovědět, ale z pozice studenta adiktologie je to úkol nelehký. Tato práce otevírá prostor pro podrobnější zkoumání tohoto jevu, například pro odborníky biblických textů, kteří by mohli texty interpretovat. Otevírá prostor i adiktologům, kteří by se chtěli tomuto tématu hlouběji věnovat.

Biblický text označuji podle toho jak je bible řazena. Názvy biblických knih jsou uvedena ve zkratce, seznam zkratk uvádím v příloze. Dále odkazuji pomocí čísel na kapitoly a verše. Výsledný odkaz v textu tak může vypadat například takto: Ž 135,17. Odkazuje na knihu Žalmů, 135. kapitolu a 17. verš.

2. Metodologie

K analýze textu jsem použila knihu *Bible 21* (dále jen B21). Důvodů pro vybrání tohoto překladu je více. Tento překlad je napsán ve velmi čtivé moderní češtině, dále je v malém vydání, takže se s ním dobře manipulovalo. B21 je také velmi přehledně a účelně členěná. Básnické pasáže jsou oddělené a jeden je verš psán na jeden řádek. *Bible: Český studijní překlad* (dále jen ČSP) je méně členěný, text je psán v celku a je velmi hustý, místy se mi zdál až nepřehledný. ČSP však disponuje poznámkovým aparátem, užívání tohoto překladu tak bylo pro moji práci nezbytné. V B21 jsem vyhledala všechny údaje o alkoholu (vyhledávala jsem termíny jako *opilství, opilost, víno, pivo, vinice* a *alkohol*). Tyto termíny jsem vyhledávala v B21 online pomocí vyhledávacího aparátu. Výraz *Alkohol* jsem v B21 nenašla, naopak termínů *Vinice*, jsem našla mnoho, a tak jsem se je taktéž rozhodla v této práci neuvádět. Zpracování termínu *vinic* by mohlo být předmětem samostatné bakalářské práce. Pro přesnější analýzu jsem vyhledané výrazy v B21 porovnávala s textem ČSP. Texty jsem se snažila mezi sebou porovnat a najít případné odlišnosti. Pokud se překlady z mého subjektivního pohledu neztotožňovaly, neměly podle mě jednoznačně stejný význam, nebo jen jeden z překladů obsahoval zmínku o alkoholu, do této práce jsem ho nezařadila. Vyhledané zmínky jsem začala kódovat do kategorií (*Oslavy, dary, hodování, Skutky v opilosti, Požehnání a hojnost vína, Popis opilosti, Tresty, Opilý krví, Oběti, Kalich hněvu, Zákony a doporučení, Přirovnání a metafory, Jiné*). Tyto kategorie jsem vytvořila, podle nejčastějších zmínek o alkoholu, a jednotlivé úryvky jsem do nich řadila zcela subjektivně. Některé úryvky tak lze zařadit do více kategorií. Do kategorie *Jiné* jsem zařadila zmínky, které se mi subjektivně nepodařilo zařadit do kategorií, ale chtěla jsem tyto zmínky do mé práce zařadit. Konkrétní úryvky jsem vybírala z překladů B21, nebo ČSP čistě subjektivně, a dala jsem přednost subjektivně výstižnějšímu úryvku. Úryvky jsem se snažila interpretovat jen minimálně. Každou kategorii jsem následně popsala tak, aby bylo jasné, proč jsem jednotlivé úryvky do této kategorie zařadila.

V teoretické části bakalářské práce, jsem především čerpala z odborných internetových článků Pavla Mata. Využívala jsem také publikaci Michaela Keene *Bible kapesní průvodce*.

3. Teoretická část

3.1. Interpretace bible

Ačkoliv interpretace biblického textu není smyslem této práce, chci se o její důležitosti zmínit. Myslím, že interpretaci se nelze vyhnout. I kdybychom vycházeli z původních textů, stejně bychom při jejím překladu, i sebestřednějším, museli pochopit význam jejího textu. Proto si myslím, že každý, sebestřednější překlad, může bibli jinak interpretovat. Může to být paradoxně i kvůli přesnosti překladu, kdy je překlad naprosto přesný, ale smysl textu může být zcela odlišný. Myslím, že i samotné chápání textu, je jeho interpretací, a tak tedy ani já, jsem se interpretaci, alespoň minimální, nevyhnula.

Shea (1989) ve svém článku popisuje důležitost správné interpretace biblických textů. Stejně tak Keen (2009) ve své publikaci *Kapesní průvodce Bibli* uvádí, že každý překlad bible je zároveň jejím výkladem. Mat (2002) ve svém článku uvádí, že i z přesného překladu textu se může stát jeho výklad, a to tak, že se překladatelé snaží přeložit text, podle toho, jak oni bibli chápou a jak si její text vykládají. Čtenáři jsou tak odkázáni na jejich překlad, který může být zkreslený jejich subjektivitou. To, jestli je text autentický, zjistíme pouze tak, že nastudujeme původní jazyk, ve kterém byla bible napsána. Mat (2002b) ve svém navazujícím článku jasně nesouhlasí s tím, zda může být překlad bible stoprocentně autentický. Zároveň ale tvrdí, že lze posuzovat autentičnost jednotlivých částí bible, ale nikoliv knihu celou. Musíme také brát v potaz čas. Tedy dobu, kdy byla ta část bible napsána, protože se později mnohokrát upravovala, a s jednotlivými úpravami se mohl změnit i její výklad.

3.2. Struktura a literární stránka bible

Bible je nejprodávanější, nejrozšířenější a nejvlivnější knihou na světě. K tomu přispívá i fakt, že jsou knihy často poskytovány lidem zdarma. V roce 2015 se prodal dokonce rekordní počet knih, a to více než 34 milionů výtisků po celém světě. Nejvíce knih se prodalo v Americe, Asii a Pacifiku. Z biblických textů vychází mnoho světových autorů a filosofů. Mnoho světových umělců po celém světě bylo bibli inspirováno, jak na poli výtvarném, tak na poli literárním. Není tak pochyb o jejím celosvětovém přínosu do umění, filosofie a kultury (Krmelová, 2013). Bible se označuje mnoha způsoby: *Písmo svaté*, *Písmo*, *nebo Boží slovo*. Označení bible *Boží slovo*, vyznačuje promlouvání Boha k lidem skrze tuto knihu, a promlouvá k nim hlavně událostmi dějin (Heryán, nd.).

Podle Krmelové (2013) jsou v bibli nastíněny některé filosofické otázky, ale nedá se však považovat za filosofické dílo. Po literární stránce obsahuje bible široké spektrum různých druhů textů. Je velice jazykově rozmanitá a samotný text obsahuje mnoho básnických a jazykových prostředků. Bibli nelze zařadit k jednomu konkrétnímu literárnímu žánru. Je to dáno tím, že se bible skládá z několika desítek knih, které se liší svou strukturou, obsahem, i jazykem. V bibli se však nachází mnoho různých prvků, které by mohly být indikátory správného literárního žánrového zařazení, ale díky jejímu rozsahu a nesourodosti, bibli ke konkrétnímu žánru zařadit nelze. Autoři bible, respektive písaři, pokud nepovažujeme

Boha za jediného autora bible, čerpali z ústní lidové slovesnosti, tedy z mýtů, legend a příběhů (Mat, 2006b).

Bible je psaná v er-formě, děj je vyprávěn z pohledu nezávislého a objektivního vypravěče, který popisuje činnosti a emoce postav. Bible se psala zhruba 1 600 let (1500 př. n. l. – 100 n. l.) a pracovalo na ní asi 40 autorů. Někteří lidé do dnes považují za pravého autora bible Boha, který vedl písaře, nebo jako Boží slovo, které je přepsáno člověkem (Kurz Omega, 1999). Biblický text rozkládá svůj děj mezi jednotlivé vrstvy společnosti. Ačkoli se v bibli často vyskytují nadpřirozené jevy, postavy jsou popsány reálně, nejsou idealizovány. Poukazuje se často na jejich chyby, ze kterých obvykle plyne poučení. Na to, že biblické texty psaly o průměrných lidech, poukazuje fakt, že například Petr byl povoláním rybářem, nebo Pavel vyráběl stany.

Zajímavostí je, že bible je jediný náboženský text, napříč různými náboženstvími, ve kterém se Bůh snaží spojit s lidem. Pokud si ho představíme, jak sestupuje z oblak, postupuje směrem dolů. V jiných náboženstvích to bývá naopak (Krmelová, 2013).

Bible se skládá z 66 knih, tyto knihy mají různý obsah. Celkově se skládá ze dvou částí, Starého a Nového zákona. *Starý zákon* (SZ) byl psán hebrejsky, semitským jazykem, *Nový zákon* (NZ) byl napsán řecky, Řečtina byla v té době velmi rozšířeným jazykem. SZ je rozsáhlejší, obsahuje celkem 39 knih, NZ obsahuje knih 27. Některé překlady bible, například *Septuaginta*, obsahují texty, které nejsou v hebrejské bibli, protože jsou Židy označovány za apokryfy. Římskokatolická a pravoslavná církev je označuje jako deuterokanonické texty.

Hebrejský text neobsahoval samohlásky, dokonce ani mezery mezi slovy, a tak byl biblický text nepřehledný a nejednoznačný. Mezi 12. a 13. stoletím našeho letopočtu byla bible dále rozdělena na kapitoly Stephanem Langtonem z Canterbury. Až v roce 1551 bylo přidáno označení veršů Robertem Stefanusem (Mat, 2007). Bible se tak stala přehlednější, členitější a dalo se v ní lépe vyhledávat.

Biblické příběhy se nejprve šířily pomocí ústní lidové slovesnosti. Po té se texty začaly šířit pomocí opisů (manuskript) na papyrech, které se stáčely do svitků, či byly psány na pergamenech¹, později se začaly vázat do kodexů. Tím byly knihy přehlednější a daly se lépe uskladňovat. Před vynálezem knihtisku se bible šířila pomocí prepisů, které trvaly velmi dlouhou dobu. Jednak díky jejímu rozsahu, ale také kvůli tomu, že byly kladeny velké nároky na kvalitu textu. V opisech byl také prostor pro případné fabulace textu, nebo tvoření chyb, které se mohly stále znovu opisovat.

¹ Papyrus se vyráběl z rostliny zvané šáchor, v Egyptě. Byl velmi lehký a nahradil tak hliněné nebo voskové tabulky. Pergamen se vyráběl ze zvířecí kůže. Pergamen byl velmi drahý, ale písmo na něm se dalo seškrábat, a mohl se tak použít vícekrát. Vícekrát používaným pergamenům se říká palimpsest.

Různá náboženská odvětví se snažila potvrdit mesiášovo předurčení, a tak často docházelo k desinterpretaci textů. Špatná interpretace také vznikala nekvalitním překladem. Některé biblické události jsou dokonce popisovány protichůdně, nehledě na historické nepřesnosti, například nikdy nedošlo k Židovskému exodu (Mat, 2007).

Zda jsou texty součástí bible, určuje Kánon. Texty, které nebyly kanonizovány, nebo byly kánonem vyloučeny, se označují jako apokryfy. Apokryfy jsou náboženské texty, které nejsou obsaženy v bibli. Židovský, též hebrejský nebo judaistický kánon se uzavíral 500 let (400 st. př. n. l. – 100 st. n. l.) a nazýval se *Tanak*. Tvoří ho 24 knih. Samaritánský kánon tvoří pouze knihy *Tóry* (Pět knih Mojžíšových) a kniha *Jozue*. Křesťanský kánon tvoří původní část - SZ a novější křesťanské texty – NZ. V této práci budu vycházet z křesťanského kánonu. V křesťanském kánonu je SZ stejný, jako hebrejská bible, ale je jinak seřazen. Mezi křesťany však nepanuje shoda, jaké texty do bible skutečně patří. Kanonizace křesťanských textů probíhala v letech 170 – 220 n. l. Ve skutečnosti bylo v NZ asi 200 různých evangelií, do bible byly vybrány pouze čtyři. První kanonický soupis textů byl Judaistický a vznikl až roku 382 n. l. Všechny biblické kánony jsou již uzavřeny a nelze jednotlivé pasáže měnit, bible je tak již neměnná (Mat, 2005b).

3.3. Starý zákon

Žádný z původních textů SZ se nedochoval. Jeho knihy vznikaly asi 900 let. SZ je první ze dvou částí bible, byl psán převážně hebrejsky, některé části však byly napsány v aramejštině. Je to soubor poetických textů od různých autorů. Dělí se podle Židovského (Palestinský kánon), nebo křesťanského (Alexandrijský kánon) rozdělení. V této práci budu používat křesťanské rozdělení SZ.

První částí SZ je *Pět knih Mojžíšových* (*Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri a Deuteronomium*), neboli *Tóra*, či *Pentateuch*. Dále SZ obsahuje knihy historické, mudroslovné a prorocké. Texty se průběžně měnily a aktualizovaly, konečnou podobu měly mezi 6. a 5. st. př. n. l. Konečný kánon SZ však vznikl až ve 4. st. př. n. l. Texty nejsou chronologicky seřazené, přestože je kniha *Genesis* knihou první, neznamená to, že je nejstarší (Mat, 2006). Ačkoliv je autorství připisováno největšímu Židovskému proroku Mojžíši, texty pravděpodobně psalo více autorů (Keen, 2002).

První knihou Mojžíšovou je *Genesis*, která vypráví příběh zrození světa a lidského pokolení. Nalézáme v ní asi nejznámější biblické příběhy, jako Adam a Eva, Potopa, apod. Druhá kniha Mojžíšova je *Exodus* a vypráví o vyhnání Židovského národa z Egypta. Důležitou postavou je právě Mojžíš, který odvádí Židovský lid. Mojžíšova třetí kniha je *Leviticus*, ve které jsou zaznamenány Bohoslužebné příkazy a doporučení. Hlavním tématem knihy *Leviticus* je svátost. Čtvrtá kniha Mojžíšova, *Numeri*, obsahuje nejružnější výčty obyvatel, apod. *Numeri* také znamená „na poušti“ a je zde popisován život Židů na poušti. Poslední, pátá kniha Mojžíšova je *Deuteronomium*. Tato kniha je v podstatě opakování a připomínání zákoníku Mojžíšem. (Keen, 2002).

Další částí SZ jsou knihy historické neboli výpravné. Tyto knihy vypráví o Mojžíšových následovcích a jejich skutcích, dějinách Izraele a dalších zemí. K básnickým knihám se řadí žalmy, básně, přísloví, nebo Šalamounova *Píseň písní*. Dále jsou knihy prorocké, které jsou pojmenovány podle jednotlivých proroků. Je třeba vyjasnit fakt, že proroci nejsou lidé předpovídající budoucnost, ale lidé, které předávají Boží poselství, které však mnohdy popisuje budoucí skutky.

3.4. Nový zákon

Z Nového zákona se dochovaly fragmenty řeckých textů, které se datují do druhého až třetího století. Úplná sbírka NZ pochází ze století čtvrtého, až pátého. NZ byl psán na pergamen a vázán do kodexů. Kánon NZ vznikl až ve 4. Století. (Keen, 2002).

Nový zákon, též *Nová smlouva*, spolu se SZ tvoří křesťanskou bibli. Pochází z 1. století n. l. a byl napsán původně řecky, apoštoly a jejich žáky. Skládá se z 27 knih, z toho jsou 4 evangelia. NZ psaly 3 generace pisatelů, první generace psala několik let po Kristově smrti, v té době byly také napsány Pavlovy novozákonní dopisy. Druhá generace (65 – 100 n. l.) sepsala Evangelia. Z toho vyplývá, že autoři evangelií pravděpodobně nebyli svědkové Ježíšova života. Evangelia jsou navíc navzájem inspirovaná, *Matoušovo evangelium* se pravděpodobně inspirovalo Markovým. *Janovo evangelium* se však místy liší, a nelze jej časově zařadit, proto nepatří mezi Synoptické (viz. dále). Třetí generace autorů tvořila v letech 100 – 150 n. l. epištoly (Mat, 2008). NZ se dělí podobně jako SZ na Knihy zákona, Knihy historické a Knihy naučné. Knihy zákona obsahují čtyři evangelia. Matouš, Marek, Lukáš a Jan byli údajně učedníci Ježíše Krista a ve svých evangeliích popisují jeho příchod a skutky. Evangelia jsou označována jako Synoptická, protože jsou si velmi podobná. Podle *Kurzu Bible Omega* (1999) vnímá Ježíše každé evangelium trochu jinak. *Matoušovo evangelium* ho vnímá jako Židovského mesiáše, krále. *Markovo evangelium* ho vnímá jako služebníka a zmiňuje Ježíšovu pokoru. Evangelium podle Lukáše vnímá Ježíše jako Syna člověka a poukazuje na to, že Ježíš je člověk. *Janovo evangelium* ho vnímá naopak jako Božího syna. Zajímavostí je, že *Matoušovo evangelium* bylo napsáno původně v hebrejštině (Mat, 2008). Knihy historické vypráví o apoštolech a jejich skutcích. Dále NZ obsahuje 21 dopisů neboli epištol. Tyto dopisy sdělují, jak se lidé a obce mají chovat v souladu s písmem, popisují tak vznik křesťanské církve a její šíření. Poslední knihou bible je *Zjevení Janovo*, tato kniha vypráví o konci světa a jeho dopadech na lid.

Apokryf znamená „něco skrytého“, nejsou obsaženy v bibli, nebo jsou umístěny mezi SZ a NZ. Jsou obsaženy ve *Vulgátě* a v *Septuagintě*, a bývají označovány za deuterokanonické knihy (Keen, 2002).

3.5. Překlady

Zhruba v prvních třech století nebylo náboženství jednotné, a tak si jednotlivé skupiny, sekty, upravovaly text, pro své potřeby. Z překladu bible se tak lehce mohl stát subjektivní výklad. Na druhou stranu je respektován fakt, že překlad nikdy nemůže být dokonalým. Při překladu nelze zároveň dodržet význam a přesný překlad slova tak, aby byl text čtivý a srozumitelný (Mat, 2002). Navíc se i opisem předávaly chyby, a tak vzniklo takzvané *Kritické vydání Bible*. Cílem *Kritického vydání Bible* bylo sesbírat svitky a zlomky biblických textů, a co nejvíce se k původním textům přiblížit (Mat, 2002c). Šlo o vydání Nového zákona v řečtině, z nejpůvodnějších zdrojů. Byly zde doplněny poznámky, které umožňovaly jednotlivé jazyky porovnat (Mat, 2012).

Mat (2002) ve svém článku uvádí, že i z přesného překladu textu se může stát jeho výklad. A to tak, že se překladatelé snaží přeložit text podle toho, jak oni bibli chápou, a jak si její text vykládají. Čtenáři jsou tak odkázáni na jejich překlad. To, jestli je text autentický, zjistíme pouze tak, že nastudujeme původní jazyk, ve kterém byla bible napsána.

Ve 2. st. n. l. vznikaly první překlady bible. Překládaly se do latinského jazyka a překladu se říkalo *Vulgáta*, což znamená „autentický latinský text písma svatého.“ Později, ve čtvrtém století, vznikaly překlady do Řeckého jazyka.

Bible: Český ekumenický překlad napsalo několik autorů z různých církví, kteří kladli menší důraz na doslovný překlad. Autoři se snažili, aby toto vydání bylo přijato všemi církvemi. Bible tak vychází ve dvou verzích s deuterokanonickými texty a bez nich. *Bible: Český ekumenický překlad* vznikl mezi lety 1961 – 1979. Druhé vydání vyšlo v roce 1984. Je přeložen z původních jazyků do češtiny a text je velice moderní a čtivý.

Překlad svědků Jehovových, též *Překlad Nového světa*, je velmi nepřesný, protože je přeložen z angličtiny, ne z původních jazyků (Mat, 2005).

Jan Blahoslav přeložil NZ z řečtiny do češtiny v roce 1564, překlad nese název *Nový zákon nově do češtiny přeložený*. Jeho překlad NZ je obsažený i v *Bibli kralické*, která byla vydána později.

Septuaginta je nejstarší překlad Židovských spisů a stala se základem pro další překlady. Překlad byl z hebrejštiny do řečtiny. Židé totiž v té době byli rozptýleni okolo středozemního moře, a tak mnoho z nich neumělo složitou hebrejštinu, Řečtina naproti tomu byla velmi rozšířená. *Septuaginta* se překládala od 3. st. př. n. l. do 1. st. př. n. l. O překladu pěti knih Mojžíšových rozhodl Ptolemaios II. Židům, kteří stále uměli číst hebrejsky, se překlad moc nelíbil. *Septuaginta* obsahuje texty, které nejsou v hebrejské bibli a jsou Židy označovány za apokryfy. Římskokatolická a pravoslavná církev je označuje jako deuterokanonické texty.

Vulgáta svatého Jeronýma je latinský překlad z původních jazyků ze 4. - 5. století n. l. Překlad je psán latinsky tak, aby byl dostupný lidu. V šestém až desátém století přidali

Masoreti do hebrejského textu samohlásky a vznikl tak *Masoretský text*, ze kterého vycházelo mnoho překladů (Keen, 2002).

První knihou v národním jazyku (staroslověnština) byla bible, kterou přeložili věrozvěstové Konstantin (Cyril) a Metoděj. Konstantin a Metoděj byli pozváni na Velkou Moravu v roce 862. Tehdejší panovník Velké Moravy Rostislav, oslovil Byzantského krále Michaela III., aby vyslal do jeho země věrozvěsty, kteří by na Velké Moravě šířili náboženství. Roku 863 dorazili na Velkou Moravu Cyril a Metoděj, též nazýváni jako Soluňští bratři. Díky Konstantinovi také vzniklo slovanské písmo – hlaholice.

Bible Leskovecko-dráždanská z roku 1360 byla první přeloženou knihou z latiny do staročestiny (Keen, 2002). *Bible Pražská*, z roku 1488 byla první tištěnou biblí v Čechách. Její tiskař byl Jan Kamp a jednalo se o prvotisk, tedy výtisky knih do roku 1500. Roku 1489 byla vytištěna tiskařem Martinem z Tišnova *Kutnohorská Bible*, která byla bohatě ilustrovaná dřevořezy. Mezi lety 1454 až 1455 vyšla latinská dvoudílná bible, též *Gutenbergova Bible*, tiskla se na papír i pergamen (Masarykova universita, 2015). V období rekatolizace, tedy v letech 1677 – 1715 byla vydána *Bible Svatováclavská*.

Do roku 1500 vyšla bible v Italštině, Češtině, Němčině a Katalánštině (Keen, 2002). Kolem roku 1500 bylo vytištěno mnoho biblí, například bible od prvního známého tiskaře J. Mentelina, označována jako *B49*. Roku 1489 vznikla *Bible Česká*, též *Bible kutnohorská*, protože byla tištěna v Kutné hoře. Jejím tiskařem byl Martin Z Tišnova. Obsahovala mnoho dřevořezů inspirovaných *Norimberskou Biblí*. Zajímavostí je, že jednotlivé exempláře mají mezi sebou pravopisné, věcné, ale i typografické odchylky. *Bible kralická* vznikala mezi lety 1579 – 1594. Nejprve vznikla šestidílná verze, po té byla vydána v jednom svazku. Jednalo se o první původní překlad z původních textů do Českého jazyka a na jejím překladu se podílelo více autorů. Vzorem bible byla *Polyglota antverpská* a překlad Nového zákona od Jana Blahoslava. Tato bible obsahuje i apokryfy. Nakladatelem byl Jan Žerotín. (Voit, 2008).

3.6. Vydání nejen v České republice

Bible kralická (celým názvem: *Bible svatá aneb všecka svatá písma Starého i Nového zákona podle posledního vydání Kralického z roku 1613*), byla označena Janem Amosem Komenským za „klenot českého národa.“ První vydání bylo šestidílné, takzvaná šestidílka, a bylo vytištěno koncem 16. století v tiskárně v Kralicích. Z lingvistického pohledu se více blíží původním překladům a použitý jazyk je velice rozmanitý, obsahuje mnoho archaismů, a tak byla použita v době Národního obrození jako zdroj Českého jazyka (Krmelová, 2013).

Vznik Hebrejského kánonu doprovázela dvě stádia, napsání knih a přijetí za písmo. Obě stadia mohli být od sebe oddělené stovkami let. Roku 1947 byly nalezeny „Rukopisy od Mrtvého moře“ neboli *Kumránské svitky*, které obsahovaly zlomky biblických textů z roku 125 př. n. l. (Krmelová, 2013)

Z Nového zákona se dochovaly fragmenty řeckých textů, které se datují do druhého až třetího století. Úplná sbírka novozákonních textů pochází ze století čtvrtého, až pátého. Nový zákon byl psán na pergamen a vázán do kodexů. Byl psán buď malými (minuskulní), nebo velkými (unciální) písmeny. Byl psán bez interpunkce a mezer. *Codex Sinaiticus* a *Codex Vaticanus* pochází ze 4. st. n. l. *Codex Bezae* pochází z pátého až šestého století a obsahoval řecký i latinský text evangelií a skutky apoštolů. *Rylandsův papyrus* (P52) je nejstarší dochovaný text Nového zákona, je datován do roku 135 n.l. a obsahuje část z Janova evangelia (Keen, 2002).

3.7. Historický a kulturní kontext bible

Bible se kromě ústní lidové slovesnosti pravděpodobně inspirovala i dalšími zdroji. Například popis vzniku světa připomíná *Enúma eliš*, Akkadský epos o stvoření světa. Desatero je patrně inspirované *Egyptskou knihou mrtvých* nebo Sumerskými zákoníky. biblická potopa připomíná *Epos o Gilgamešovi* (Mat, 2004).

S pokročující archeologickou vědou začalo i zkoumání bible z historického hlediska. Protože se nedochoval úplný originál žádné z biblických knih, archeologové se snažili co nejvíce přiblížit k původním biblickým textům. Tak vznikla historicko-kritická metoda, která určovala jak pracovat s biblickými texty, tak aby výsledky byly co nejrelevantnější. Historicko-kritická metoda se snaží co nejvíce přiblížit k původním textům a k tomu využívá mnoho nástrojů (Mat, 2002b).

Bible je v mnoha částech v rozporu s poznatky archeologie, ale je důležitá z hlediska poznání života obyčejných lidí a jejich zvyklostí v době bronzové a železné. Kniha *Genesis* až *Druhá kniha Královská* popisuje historii Izraelského národa (Mat, 2006b). Bible má mnoho zastánců, kteří ctí pravdivost Božího slova, a tak se domnívají, že bible je v historickém kontextu přesná. Vznikly tak proudy lidí, kteří si vysvětlovali různý historický kontext bible. Maximalisté (např. W. Dever, D. Rohl) se snažili nalézt historické jádro mezi věroučnými texty. Minimalisté (např. Z Herzog, T. Thompson) považovali biblické příběhy za nevěrohodné. Tvrdí například, že Davidovo království je legenda, nebo že Abrahám a Izák nikdy nežili. Koncem 19. století vznikla tzv. vyšší kritika bible. Byl to směr biblistických studií, který se zaměřoval hlavně na textovou a lingvistickou analýzu bible. Považuje podobně jako maximalisté Abraháma a Izáka za mytologické postavy. Archeologové se snažili dokázat, že je bible historicky přesná, a tak začátkem 19. st. vznikla biblistická archeologie. Archeologové se vypravovali do míst, které jsou v bibli popsány a hledali důkazy. Ignorovali ale důkazy, které potvrzovaly opak. Historická přesnost bible byla důležitá pro Izraelity, kteří jím obhajovali Boží nárok na část území Palestiny. (Mat, 2006c).

Vznikly tři pohledy na dějiny Izraele. První pohled je založený na archeologických a vědeckých poznatcích, v době železné vznikly 2 království – Izrael a Judea – nezávisle na sobě. Literárně biblický pohled vidí dějiny Izraele skrze biblické texty, není však potvrzen vědeckým výzkumem. Třetí pohled, je kombinací dvou předchozích a setkáváme se s ním

nejčastěji. V dnešní době již bibli nepokládáme za důvěrný zdroj historie. Skutečný popis historie zaznamenává bible až od vlády Krále Joziáše, tedy až v 7. st. p. n. l. (Mat, 2006c).

Bible vypráví dva velké příběhy. SZ vypráví o dějinách Izraele a NZ vypráví o životě Krista a vzniku křesťanství. Izrael tvořilo seskupení dvanácti kmenů, za jejichž otce je považován Jákob, který měl dvanáct synů, a z těchto pokolení vznikl Izraelský národ. O osudu těchto kmenů vypráví kniha *Soudců*, soudcové jsou zde označovány jako králové, či vůdci. Prvním králem Izraele byl Saul (1050 př. n. l.), neměl šťastný život, protože nebyl poslušný Bohu, a tak zemřel v bitvě. Po něm vládl král David, který byl považován za největšího Izraelského krále, a byl to také přímý předek Krista. Vládl v letech 1000 př. n. l. až 951 př. n. l., za své vlády sjednotil Izraelské kmeny a udělal z Jeruzaléma hlavní město. Po jeho smrti bylo království rozděleno. Jeden z neznámějších Izraelských králů byl král Šalomoun, syn Davida. Vládl v letech 961 – 922 př. n. l. a za jeho vlády byla Země v blahobytu a míru. Šalomounovi se připisuje autorství *Knihy přísloví, Kazatel a Písně písni*. Po jeho smrti se však země rozpadla na Izrael a Judsko. Království Judskému vládl Šalomounův syn Rechoboám, Izraeli vládl Jeroboam I. Obě království byla dlouhodobě neudržitelná, a tak byl roku 721 př. n. l. Izrael dobyt Asyřany a roku 586 př. n. l. bylo Judsko dobyt Babylonii. Babyloňané vzali mnoho Židů do zajetí, a tak se Židovský národ rozptýlil. Z území Izraele a Judska se stala Palestina, ta byla pod nadvládou Ptolemayovců a od roku 198 př. n. l. pod nadvládou Sebukovců. V té době začalo i pronásledování Židů, král Epifanés dal totiž Judaismus mimo zákon (Keen, 2002).

V době narození Ježíše vládl Římský král Oktavián. Ježíš Kristus (Kristus znamená *mesias*) byl považován za spojnicí mezi Bohem a lidstvem. Byl vychován v Nazaretu, odtud tedy Ježíš Nazaretský, oslovovali ho rabi - učitel. V roce 27 n. l. se nechal pokřtít Janem Křtitelem. Byl velmi kontroverzní osobou a za své názory byl Pilátem Pontským odsouzen roku 30 n. l. k smrti.

4. Praktická část

4.1. Alkohol

Alkohol je v této práci hlavní zkoumanou látkou, protože o jiných omamných látkách nejsou v bibli praktický žádné zmínky.

Minařík & Kmoch (2015) v publikaci *Klinická adiktologie* prezentují přehlednou tabulku, ze které vyplývá, že alkohol má velký potenciál pro vznik somatické a psychické závislosti. Dále zde prezentují graf, který rozděluje vybrané drogy podle míry rizika. Míru rizika zde určuje celkové skóre, které je patrně součtem škodlivosti pro uživatele a škodlivosti pro společnost. Z grafu vyplývá, že alkohol má nejvyšší skóre škodlivosti, má i vyšší skóre, než heroin nebo metamfetamin. Zajímavé je, že alkohol má nejvyšší podíl škodlivost pro ostatní z vybraných drog, ale jeho podíl škodlivosti pro samotné uživatele není tak vysoký, i když je jeden z nejvyšších. Vyšší podíl škodlivosti pro uživatele má například heroin, crack nebo metamfetamin.

Alkohol, chemicky etylalkohol vzniká kvašením cukrů, je legální drogou, ačkoliv je pro tělo toxický, jeho užívání však přináší množství nežádoucích účinků. Spotřeba alkoholu v České republice se odhaduje na 10 litrů čistého alkoholu za rok na obyvatele. Účinky alkoholu na člověka jsou různé a závisí na mnohých doprovodných faktorech. Menší dávky alkoholu působí spíše stimulačně, větší dávky působí spíše tlumivě. Intoxikace je popsána ztrátou zábran, zlepšením nálady a sebevědomí. Jsou popsány čtyři stádia intoxikace alkoholem. První stádium se označuje jako lehká opilost neboli excitační stádium. Druhé stádium se označuje jako opilost středního stupně neboli hypnotické stádium. Třetí stádium se označuje jako těžká opilost neboli narkotické stádium. Čtvrté stádium se označuje jako těžká intoxikace, při níž hrozí životu ohrožující komplikace jako ztráta vědomí, nebo riziko zástavy dechu a oběhu. Je označena jako asfyktické stádium (Minařík & Kmoch, 2015).

Mezi nejčastější somatické příznaky intoxikace alkoholem patří: porucha rovnováhy, svalový tonus, nevolnost, až zvracení. Symptomy intoxikace nejsou jen fyzické, ale i psychické, mezi něž patří poruchy chování a agrese. Těžká intoxikace alkoholem ohrožuje člověka na životě. Požívání alkoholu má na lidský organismus i dlouhodobé účinky. Časté je poškození GIT, jež se vyznačuje různými poruchami trávení a dalšími obtížemi. Dále je časté poškození jater, které může vést k cirhóze, jejíž chronicita může vést ke karcinomu. Při poškození slinivky může dojít ke vzniku diabetu. Dlouhodobé užívání alkoholu může vést k rozvoji poškození oběhového systému, například k hypertenzi nebo k poruše krevetvorby. Dále je rozšířeno poškození NS díky neurotoxické vlastnosti alkoholu. Organické poškození mozku může vést až do Korsakova syndromu, kdy je narušena krátkodobá paměť, tento stav může přejít v demenci. Časté jsou i psychické důsledky spojené s dlouhodobým užíváním alkoholu. Může vzniknout psychotická porucha, která je způsobena poškozením mozku, vyznačuje se halucinacemi a bludy. Dále jsou časté poruchy paměti způsobené organickým poškozením mozku. Velké riziko je užívání

alkoholu v těhotenství, které může způsobit poškození plodu, s rozvinutím FAS (Minařík & Kmoch, 2015).

Dlouhodobé nadužívání alkoholu a jeho vysazení vede k odvykacímu stavu. Ten se objevuje v řádu hodin až dní po snížení, nebo odnětí dávky alkoholu. Může probíhat lehkou formou, ale může i pacienta ohrozit na životě. Mezi symptomy odvykacího stavu patří: nevolnost, zvracení, neklid, hypertenze a další. Při vážnějším průběhu odvykacího stavu dochází ke křečím, halucinacím a poruchám vědomí. Obávanou komplikací je delirium tremens, které má vysokou mortalitu. Odvykací stav může trvat i několik měsíců, přičemž postupně ustupuje (Minařík & Kmoch, 2015).

Minařík & Kmoch (2015) v kapitole *Přehled psychotropních látek a jejich účinek*, dále uvádí, pět typů závislosti na alkoholu podle Jellinekovy typologie z roku 1940. První typ Alfa neboli problémové pití, kdy se alkohol používá jako „sebemedikace“ psychického stavu. Druhý typ Beta se vyznačuje častým pitím ve společnosti. Třetí typ Gama neboli anglosaský typ, se vyznačuje hlavně častějším pitím piva a destilátů. Typ gama se také vyznačuje postupným nárůstem tolerance s poruchami kontroly, zde bývá častá psychická závislost. Ve čtvrtém typu Delta, se preferuje častější konzumace vína. Pro typ Delta je typická chronická denní konzumace alkoholu a průběžné popíjení bez projevů opilosti. Poslední typ Epsilon se vyznačuje epizodickým nadužíváním, které je střídáno úplnou abstinencí.

Popov (2003) v kapitole *Alkohol* v publikaci *Drogy a drogové závislosti I, mezioborový přístup* uvádí, že alkohol byl používán v historii při náboženských obřadech, později se využíval jako nápoj nebo k léčebným účelům. Stejně tak byly známé jeho negativní účinky, a proto můžeme v roce 1039 mluvit o prohibici na našem území, kdy panovník Břetislav I. trestal opilost a krčmáře, kteří alkohol nalévali. Dále zde Popov vymezuje termín „alkoholismus,“ kdy se jedná o nadměrnou konzumaci alkoholických nápojů. Popisuje neurobiologické účinky alkoholu, jedná se o změny na neurotransmiterech. Díky účinku alkoholu dochází ke změnám v metabolismu neurotransmiterů. Dochází k útlumu dopaminergní, serotoninergní a taurinergní aktivity a k útlumu inhibice GABA. Alkoholémie je termín pro množství etylalkoholu v krvi. Na účinku alkoholu se podílí řada faktorů. Důležité je množství požitého alkoholu, ale i psychologické, biologické a sociální vlivy. Na rozvoj závislosti se kromě zmiňovaných faktorů podílí i dědičnost.

Častá je komorbidita s psychickými nemocí u závislých na alkoholu, ty však mohou po abstinenci odeznít (poruchy spánku, úzkostné stavy,...). Dále se u závislých vyskytují duševní poruchy, například deprese, nebo poruchy osobnosti, v takovém případě mluvíme o duálních diagnózách. Častá je také závislost na dalších látkách (Popov, 2003).

4.2. Alkohol v bibli

V bibli je mnoho zmínek o alkoholu, v B21 jsem vyhledávala termíny, jako *opilství*, *opilost* (V B21 se objevuje celkem 40x), *vino* (v B21 se objevuje celkem 140x, zde ale není rozdělení na *vino* jako plod a vinný alkoholický nápoj), *pivo* (v B21 se objevuje celkem 16x). Termín *alkohol* se v tomto překladu neobjevuje. Termín *vinice* je obsažen v tomto překladu celkem 140x.

Shea (1989) uvádí, že pokud jde o alkohol v bibli, jednalo se o druh piva nebo vína, tedy nízkoprocentní alkohol, destiláty vznikaly až v 6. století n. l. V bibli tak mluvíme o nápojích do 14 % alkoholu. Dále popisuje čtyři důvody proti pití vína, které jsou obsaženy ve SZ. Jedná se o popis škodlivých účinků, které plynou z pití vína, dále jsou popsány i dlouhodobé škodlivé účinky. Tyto účinky jsou popsány na konkrétní lidi v konkrétních situacích. A za čtvrté je díky těmto účinkům zakázáno pít víno některým skupinám obyvatel. Podle obrazu starého zákona Shea vybízí čtenáře ve svém článku k naprosté abstinenci od alkoholu v jakékoliv jeho podobě.

Dále Sheaův článek poukazuje na překlad alkoholického nápoje. Je to hebrejský výraz Šekar, do českého jazyka překládán jako „opojný nápoj“. Jedná se tedy o nápoj do již zmiňovaných 14% alkoholu. Šekar můžeme připodobnit dnešnímu pivu a vyráběl se z obilí. K termínu *vino* se v bibli váží dva výrazy: tiroš a jajin. Význam tiroš znamená víno ve smyslu jako zemědělského produktu z révy, dále je takto označována nekvašená hroznová šťáva – mošt. Z biblického textu vyplývá, že pokud mluvíme o jajin, jedná se o alkoholický vinný nápoj, tedy o víno. V českém překladu, který pro svou práci používám (B21 a ČSP) se však tyto výrazy jako šekar, tiroš a jajin nevyskytují. Slovo šekar je v českém překladu patrně nahrazeno slovem pivo. A pokud jde o slova tiroš a jajin, jsou oba nahrazeny českým ekvivalentem víno. Musíme tedy správně interpretovat rozdíly mezi vínem, jako alkoholickým nápojem, a vínem, jako zemědělským produktem z vinné révy. Louda (2015) ve svém článku přidává ještě výraz *oinos*, ten se ale vyskytuje pouze v NZ a nahrazuje všechna slova (šekar, tiroš, jajin) předešlá. Toto slovo se vyskytuje i v *Septuagintě*.

4.2.1. Oslavy, dary, hodování

Víno se často užívalo na oslavách a hostinách. Často bylo víno někomu darováno spolu s dalšími komoditami, jako například olej nebo obilí. Zde bylo velmi složité určit, zda se jednalo o víno jako ovoce, nebo o alkoholický nápoj. Často se to dalo odvodit pouze z celkového kontextu. V tom vidím možný problém, protože tak muselo nepochybně dojít z mé strany k určitému výkladu textu, který nemusel být správný. Uvádím zde mnoho příkladů, o kterých se domnívám, že se jednalo o víno jako alkoholický nápoj. Termíny, u kterých jsem si nebyla jistá, jsem do této práce nezařazovala. Abych si mohla být skutečně jistá, zda sem termín zařadit, musela bych číst knihu v původním jazyku, hebrejštině, kde mají pro vinný alkoholický nápoj vlastní název (viz. výše). Zde je tedy prostor pro další zkoumání za použití absolutního výběru a původních textů.

Dary v podobě chleba a vína jsou zapsány například v knize *Genesis*, nebo v knize *Soudců* (Gn 14,18; Sd 19,19). Dary v podobě vína a obilí nacházíme též v knize *Genesis* a ve *Druhé knize Samuelově* (Gn 27,37; 2S 16,1-2).

V knize *Genesis* se objevují výrazy hodování a opíjení (Gn 43,34). Tyto výrazy se objevují v bibli ještě mnohokrát a v různých kontextech. Pro potřeby této Bakalářské práce jsou málo konkrétní. V knize *Kazatel* je následující text: *Proto, ať žijí radovánky! Vždyť člověk nemá pod sluncem jiné štěstí než jíst a pít a při tom se radovat* (Kaz 8,15 B21). Zde není doslovně popsán alkoholický nápoj, ale z textu to patrně vyplývá. Kniha *Kazatel* dále uvádí texty, které zde uvedu v obou překladech, protože se mi překlady jeví jako rozdílné. B21: *Pro potěšení se pořádají hody, radost ze života víno přináší – vše ale záleží na penězích. ČSP: Pro obveselení připravují jídlo a víno dá radost živým. Peníze pak dají na všechno odpověď* (Kaz 10,19). Zde mimo jiné vidíme jazykovou rozdílnost v těchto překladech. Oba překlady ale poukazují na příjemný účinek vína, nicméně nad vše upřednostňují peníze. ČSP odkazuje na podobný text v knize *Kazatel: Vzhůru! Jez radostně svůj chléb a zvesela pij víno své, (...)*, (Kaz 9,7 B21). Tento verš by se dal jistě zařadit i do kapitoly *Požehnání a hojnost vína*. Dále ČSP odkazuje na knihu *Izaiáš: Že není víno, zní nárek v ulicích, nastal soumrak všeho veselí, radost odešla do vyhnanství*. (Iz 24,11 B21). Tento verš píše o nedostatku vína a jeho důsledků. Popisuje, že bez alkoholu se lidé nedokáží radovat.

Kniha *Izaiáš: Říkají: Přijďte, přinesu víno, zpijeme se pivem a zítřejší den bude jako tento a ještě mnohem větší* (Iz 56,12 ČSP). Takto podle knihy *Izaiáš* pravili pastýři. Tyto verše popisují popud pastýřů k opití se. V *První knize královské* se píše: *Judy a Izraele bylo takové množství, jako je písku v moři, a tak jedli, pili a veselili se* (1K 4,20 B21). Tyto verše by se daly zařadit i do kapitoly *Přirovnání a metafory*. Dále je zde alkohol spojen s jídlem a veselím. V knize *Ester* se píše o oslavě, kde *Nad pohárem vína se král Ester otázel (...)*, (Est 5,6 B21). Podobně je to popsáno ve verších také v knize *Ester*, kde se ještě objevuje něco, jako vinný pavilonek (Est 7,8 B21).

Zmínku o tom, že se pilo víno jako pohoštění a posílnění ve stanech před bitvou nalézáme v knize *Izaiáš a První knize královské: A hle! Veselí a radost, zabíjení skotu a porážení ovcí, požívání masa a pití vína: Jezme a pijme, neboť zítra zemřeme* (Iz 22,13 ČSP; 1K 20,12; 20,16).

V této kapitole jsem uvedla příklady, v nichž se vyskytuje víno v souvislosti s oslavami, pohoštěním, nebo dary. Uvedla jsem některé příklady ze SZ, u kterých je zřejmé, že se jedná o alkoholický nápoj.

4.2.2. Skutky v opilosti

Skutků či činů v opilosti není v bibli mnoho. Vyhledávala jsem výrazy, které byly bezprostředně spojeny s vínem, či jiným alkoholickým nápojem, a ze kterých to bylo jasné patrné. Je zcela možné, že jsem díky své nepozornosti, nebo nepochopení kontextu některé stejně důležité texty, či verše vynechala nebo jsem je neprávem přiřadila do této kapitoly.

Knihy *Genesis* (Gn 19,32 – 19,35) nám ukazuje jak je lehké pomocí alkoholu někoho zneužít. Lotovy dcery bydlely sami se svým otcem. Neměly tak nikoho, s kým by mohly počít potomky a udržet tak Lotův rod. Rozhodly se, že svého otce opijí vínem a svedou ho. Každá z nich po jednu noc ulehla se svým opilým otcem, ten si ničeho nevšiml. Obě dcery otěhotněly a porodily syny, jejich rod tak mohl pokračovat.

Alkohol je v *Druhé knize Samuelově* použit k vraždě. Jedná se spíše o účinky alkoholu, než o samotný nápoj. Abšalom chtěl zabít svého bratra Amnona a tak počkal, až se Amnon opije vínem, aby ho mohli jeho muži snáze zabít (2S 13,28). ČSP odkazuje na podobnou událost z knihy *Job*, kdy při popíjení vína byli zabiti Jobovy děti (Jb 1,13 - 1,17). V knize *Jeremiáš* je psáno: *Až se hlady rozdivočí, připraví jim hostinu, opiji je, že se budou hlučně veselit. Pak ale tvrdě usnou navěky a už se nezbudí, praví Hospodin* (Jr 51,39 B21). Zde je opilost použita jako prostředek k potrestání. Dále je ve stejné kapitole v knize *Jeremiáš* uvedeno: *Opiji jejich velmože i mudrce, jejich hejtmany, správce i hrdiny. Pak usnou navěky a už se nezbudí, praví Král, jenž má jméno Hospodin zástupů* (Jr 51,57 B21). Tento text je velmi podobný předchozímu úryvku. V bibli je též zaznamenán skutek, který nebyl spáchán v opilosti, ale byl spáchán na někom, kdo byl opilý. Izraelský král Ela byl zabit, když se právě opíjel v paláci (1K 16,9-16,10).

Zajímavý příklad je také ve *Druhé knize Samuelově*. Král David se zamiloval do Uriášovy manželky Batšeby. Král David s ní ulehl a ona s ním otěhotněla. David se do ní zamiloval a chtěl se zbavit jejího manžela. Pozval si ho tedy k sobě domů a opil ho, chtěl, aby se vrátil domů z bitvy, ve které právě byl. Uriáš se ale domů vrátit nechtěl. Nakonec dal David poručit generálovi, aby Uriáše přiřadil do nejprudší bitvy a on tam padl. Tak se také stalo. Batšeba se poté stala Davidovou ženou (2S 11,1-33 B21).

Popsala jsem několik skutků, spáchaných pod vlivem alkoholického nápoje, nebo byl skutek spáchán za jeho účasti. Uvedla jsem opití, které vedlo k manipulaci a souloži v rodinných kruzích, dále jsem uvedla například vraždu v opilství a za přítomnosti opilství.

4.2.3. Požehnání a hojnost vína

V bibli se často píše o žehnání vínu, většinou je to však spojeno s dalšími surovinami, jako například s obilím, nebo celkově s úrodou. Často tak nešlo jasně určit, zda se jednalo o požehnání vína, jako ovoce, nebo vína, jako zpracovaného alkoholického nápoje. Kontext tak nebyl pro mě zcela jednoznačný.

V knize *Genesis* a *Deuteronomium* se objevuje požehnání v podobě vína a dalších surovin, například obilí. Jákob podal svému otci pokrm a víno, aby získal jeho požehnání, leč lstí. (...) *At' Hospodin dá ti nebeskou rosou, úrodnou zem, obilí i víno v hojnosti (...)*, (Gn 27,28 B22; Dt 7,13). Podobné požehnání se nachází v knize *Deuteronomium* (Dt 7,13; 11,4). V knize *Deuteronomium* se také objevuje: *Za ty peníze tam poříd' vše, nač budeš mít chuť – hovězí, skopové, víno, pivo, nebo cokoli budeš chtít. (...)*, (Dt 14,26 B21). Tak pravil Hospodin. Tyto verše by se daly zařadit i do kapitoly *Oslavy, dary a hodování*. O hojnosti píše *První kniha letopisů*, hojnost se přičítala vínu, oleji, a hospodářským zvířatům (1Pa

12,41). Podobně se o tom píše i v knize *Jeremiáš* (Jr 31,12). O hojnosti vína se píše v knize *Ozeáš*, spolu s obilím, olejem, zlatem a stříbrem (Oz 2,10). V knize *Joel* se píše: *Hospodin svému lidu odpoví: „Hle posílám vám obilí, víno a olej do sytosti! (...)*, (Jl 2,19). V knize *Amos* se žehná vínu: (...) *Budou sázet vinice a jejich víno pít (...)*, (Am 9,14 B21).

V knize *Izaiáš* je také zaznamenáno pohoštění od Hospodina: *„Hospodin zástupů na této hoře vystrojí bohaté hody pro všechny národy, hody se zralým vínem a masem šťavnatým, s vínem vyzrálým a vybraným (Iz 25,6 B21)*. Často se objevuje spojení „v zemi obilí a vína,“ případně jsou přidány další přívlastky. Toto spojení se vyskytuje například v knize *Deuteronomium* (Dt 33,28 B21).

Kapitola *Jákovova závěť* pojednává o Jákobovi a jeho synech, kterým měl dát požehnání. Každému synovi požehnal zvlášť. Jeho synové však nebyli dobří, a tak dostali špatné požehnání. Juda byl možná ze všech synů nejhorší, ale jeho otec mu dal nejlepší požehnání. Dokonce otec tvrdil, že bude Juda vládnout, dokud nepřijde „ten“ jehož budou všechny národy poslouchat. (...) *K vinnému keři přiváže oslika, k ušlechtilé révě oslátko své. Ve víně své roucho vypere, v krvi hroznů svůj šat. (...)*, (Gn 49,11 B21). Boháček (2017) ve své přednášce považuje Jákobovo poselství k synovi Judovi, za proroctví příchodu Ježíše Krista, který stejně jako prorokoval Jákobovi, vypral roucho ve víně.

Do této kapitoly by se dalo zařadit více veršů, ale pro účely této bakalářské práce to není zcela nutné. Uvedla jsem několik příkladů, kdy Bůh žehná lidem nebo národům hojnost vína a dalších potravin.

4.2.4. Popis opilosti

V bibli se často setkáváme s popisem opilosti a příznaky intoxikace. Často je intoxikace alkoholem popsána kladně, ale jsou zde popsány i záporné účinky intoxikace. *První kniha Samuelova* a kniha *Izaiáš* popisuje oslavy, jejíž součástí nechybí víno (1S 25,36; Iz 5,12). V knize *Izaiáš* je popsána opilost jako pocit dobré nálady a rozmaru.

Knih *Ester* popisuje slavnost krále Xerxe, kterou uspořádal pro své velmože. Spolu se slavností uspořádal velkou hostinu, kde se mohlo neomezeně pít víno (Est 1,8). Když král Xerxes oslavoval, již sedm dní, nechal si zavolat svou královnu, ta ale odmítla. Král Xerxes se rozhořčil a vydal ustanovení: *každý muž ať je doma pánem a ať se mluví jeho jazykem* (Est 1,22 B21). Tento výraz vyřkl král v opilosti, a mohl by být zařazen do kapitoly *Skutky v opilosti*. V tomto textu také nalézáme výrazy, jako *Když byl král v dobrém rozmaru* nebo *Jakmile bylo královo srdce lehčí* (Est 1,10 ČSP), v B21 je tento verš popsán jako *rozjařen vínem*. Jasně jsou zde popsány účinky alkoholického nápoje na psychiku člověka, v tomto případě krále Xerxe. Je zde popsána excitace, a dobrá nálada, kterou požití alkoholu způsobuje. *Knih Žalmů: Pomlouvali mě, kdo sedají v bráně, opilci si o mně zpívali!* (Ž 69,13 B21). Tyto verše by se daly zařadit i do jiné kapitoly. Do této kapitoly jsem je zařadila proto, abych ukázala spojitost zpěvu s opilstvím. *Knih Přísloví* také obsahuje delší pasáž:

(...) *Nepatří k těm, kdo se opíjejí vínem, k hltounům masa neřad' se. Pijáka i žrouta přece čeká bída, ospalost člověka do hadrů obléká! (...) Čí to „au“ a čí to „oj“? Čí ten křik a čí ten boj? Čí boulí bezpočet? Čí oči zarudlé? Těch, kdo u vína vysedávají, těch kdo vyhledávají nápoje! Do vína nezahleď se – jak rudé je, jak v poháru jen jiskří, jak hladce klouže do hrdla! Nakonec ale jako zmije uštkne, dokáže otrávit jako had. Tvé oči uvidí prapodivně, tvé srdce bude mluvit spleteně. Bude ti, jako bys usnul na moři, jako bys ulehl stožáru na špici. Prý: Dostal jsem ránu? Nebolí! Že zbili mě? Už nevím kdy! Až se proberu, dám si víc!* (Př 23,20 - 23,35 B21).

Tato pasáž nejprve píše o doporučení zdrženlivosti k vínu, jež může být původem chudoby. To by mohl být důvod zařadit tyto verše do kapitoly *Zákony a doporučení*. Dále se zde píše o negativních následcích intoxikace (*Čí to „au“ a čí to „oj“? Čí ten křik a čí ten boj? Čí boulí bezpočet? Čí oči zarudlé?*), patrně se jedná o uvolnění zábran, pády, apod. Dále se píše o vínu a jeho pozitivěch, které, se ale záhy mění v negativa (*(...) jak hladce klouže do hrdla! Nakonec ale jako zmije uštkne, (...)*). Text si vykládám jako popis intoxikace, kdy je uváděna změna vidění, popřípadě vnímání (*(...) Tvé oči uvidí prapodivně, (...)*), potíže s krevním oběhem, nebo srdcem (*(...) Tvé srdce bude mluvit spleteně (...)*). Či v tomto verši vidím ztrátu zábran a následné neřešení toho co by mohla tato ztráta zábran vyvolat. Ten, o kom se zde píše, tak například mohl bez zábran oslovovat dívky, které by střízlivý neoslovil. Verš (*(...) Bude ti, jako bys usnul na moři*, popisuje pravděpodobně nevolnost nebo malátnost a motání hlavy, a verš (*(...) Jako bys ulehl stožáru na špici*, zřejmě popisuje bolesti. Nakonec verše končí kladně, a touhou po dalším pití (*Až se proberu, dám si víc!*). To co jsem zde popsala, byla má interpretace těchto veršů. ČSP odkazuje na podobné verše taktéž v *Knize přísloví*:

Nenáleží, ó Lamueli, králům, nenáleží víno pít, vladařům pivo nesluší. Kdyby pil, mohl by zapomenout na povinnosti, mohl by překroutit právo všech souzených. Umírajícím dejte pít pivo a víno těm, kdo hořkost zakouší. Když se napijí, na bídu zapomenou, přestanou myslet na své trápení. (Př 31,4 – 31,7 B21).

Tyto verše popisují stejně jako verše popsané výše, účinky alkoholu, ale daly by se zařadit i do kapitoly *Zákony a doporučení*.

V knize *Ozeáš* se píše: (*(...) Kvůli vínu, kvůli Burčáku přišli o rozum!* (Oz 4,11 B21). Zde je jediná zmínka o burčáku v bibli (v překladu B21). Zajímavé je, že ČSP překládá tento verš takto: (*(...) Staré a nové víno připravuje o rozum*. Není tu tedy jediná zmínka, že by se mělo jednat o burčák. Příznaky opilosti dále popisuje kniha *Nahum*: *Tak i ty budeš jako opilec, úplně bez sebe. I ty se budeš potácet a hledat skrýš před nepřitelem* (Na 3,11 B21). Zde je popsáno potácení, zřejmě jako důsledek intoxikace. Tento verš se však dá chápat zcela jinak, protože v ČSP se verš vztahují k městu Ninive a ne ke konkrétnímu člověku. Další účinky alkoholu jsou zachyceny v knize *Zachariáš*: (*(...) Budou jíst a pít a hlučet jako po víně, (...)*, (Za 9,15 B21). V knize *Zachariáš* je též uvedeno: *Efraimci budou jak mocní bojovníci, jako po vínu se rozjaří. (...)*, (Za 10,7 B21).

Knihu skutků popisuje, jak do skupiny lidí pronikl duch svatý. Všichni lidé jakoby mluvili stejným jazykem. Tito lidé z toho byli zmatení, protože mezi lidmi bylo mnoho odlišných jazyků a národností. Někteří lidé, kteří to pozorovali, si mysleli, že jsou opilí. Před tyto lidi přistoupil Petr a pravil: *Tito lidé nejsou opilí, jak se domníváte. Vždyť je devět hodin ráno*

(Sk 2,15 ČSP). Zajímavé je, že jako důvod, proč lidé nejsou opilí, je uvedeno, že je teprve devět ráno. V knize *Ozeáš* se objevuje termín, *rozpálení, zmožení vínem* (Oz 7,5 B21).

V této kapitole jsem popsala některé znaky intoxikace alkoholem, které se v bibli objevují. Nejčastěji je popisováno jakési rozjaření, ztráta zábrán, zlepšení nálady, ale i negativní účinky intoxikace na lidský organismus, jako bolesti, ať už ze samotného užívání nebo například z pádu vyvolaným intoxikací. Dále je zde popsána malátnost a nauzea.

4.2.5. Tresty

Trestání alkoholem není v bibli příliš časté. Tyto tresty chápu jako účelnou intoxikaci alkoholem, která má za následek nevhodné chování, které není před Bohem dobré. Dále jsou zde uvedeny příklady, kdy je zakázáno pít víno z vinic.

V knize *Amos* se píše, že někdo oslovuje lidi, které dupají po chudácích a nutí je odvádět daně a Hospodin je tedy potrestá: (...) *Z těch výtečných vinic, co jste sázeli, nebudete moci víno pít.* (Am 5,11 B21). Trest popisuje i kniha *Nahum: Budou zapleteni v trní, svým vínem budou zpítí, zhltnutí budou jak suché plevy.* (Na 1,10 B21). Kniha *Ageus: Přivolaal jsem sucho na tuto zemi, i na hory, na obilí, víno, olej i na vše ostatní, co roste ze země (...)*, (Ag 1,11 B21). Tyto verše popisují trest v podobě neúrody, která se kromě vína týká i dalších surovin. První kapitola knihy *Joel* vypráví o invazi kobylek: *Proberte se opilci, plakejte, kvílejte všichni, kdo víno pijete! O sladký mok jste přišli teď, od vašich úst byl odtržen* (Jl 1,5 B21).

Tak pravil Hospodin v knize *Jeremiáš*:

Řekni jim toto slovo: Toto praví Hospodin, Bůh Izraele: Každý džbán bude naplněn vínem. Řeknou ti: Copak to nevíme, že každý džbán bude naplněn vínem? Řekni jim: Toto praví Hospodin: Hle, naplňuji opilostí všechny obyvatele této země, krále, kteří sedí na Davidově trůnu, kněze, proroky i všechny obyvatele Jeruzaléma (Jr 13,12 – 13,13 ČSP).

Takto Hospodin potrestal svůj lid.

V knize *Deuteronomium* je popsáno, jak zacházet se synem, který neposlouchá své rodiče a *jen hoduje a pije* (Dt 22,18 – 22,21). S takovým neposlušným synem se má činit tak, že je vyveden k městské bráně a následně je ukamenován. Kniha *Izaiáš: Bude usychat mladé víno, bude chřádnout réva, budou vzdychat všichni radostného srdce. Ustane veselí tamburín, přestane hukot rozjařených, ustane veselí lyry. Nebudou za zpěvu pít víno, pivo pijanům zhořkne.* (Iz 24,7 – 27,9 ČSP). Takto popisuje kniha *Izaiáš* kapitolu s názvem *Úpadek země a soužení*. Těchto několik veršů nyní rozdělím na kratší pasáže. Verš *nebudou za zpěvu pít víno (...)*, odkazuje ČSP na text v knize *Joel*, na první kapitolu s názvem *Invaze kobylek a její důsledky*, která je popsána výše (Jl 1,5 ČSP). Dále v tomto spojení odkazuje ČSP na knihu *Amos: Pijí víno z obětních misek, mažou se nejlepším olejem, ale nad Josefovou zkázou nejsou zarmoucení.* (Am 6,6 ČSP). V tomto textu se také jedná o zkázu. Již uvedený verš v knize *Izaiáš: (...)* *pivo pijanům zhořkne*, odkazuje podle ČSP na text taktéž v knize *Izaiáš: Běda těm kdo ráno vstávají a hned se ženou za pitím,*

kdo vysedávají dlouho do noci, než se vínem rozvášní (Iz 5,11 B21). I v těchto verších je patrná nějaká pohrůžka.

Vybrala jsem zde několik veršů, ve kterých figuruje víno nebo intoxikace alkoholem jako trest. Dále jsem zde uvedla příklady, kdy je trestem neúroda vína. Trestem je také zákaz pití alkoholu. Vyskytují se zde i pohrůžky, že pití alkoholu vede k opilosti což vede k prostopášným činům. Bůh v těchto úryvcích hrozí trestem opilecům.

4.2.6. Opilý kreví

V bibli se vyskytuje také několik výrazů o opilosti kreví. Do této bakalářské práce jsem je zařadila, abych upozdila na to, že podobné výrazy se v bibli objevují. Jejich spojitost s alkoholem je však pro mě nejasná. Uvedené verše se mi v kontextu zdají velmi negativní.

Kniha Izaiáš: Ty, kdo tě utiskovali, jejich vlastním masem nakrmím, svou vlastní kreví se jako vínem opijí.(...), (Iz 49,26 B21). *Kniha Ezechiel: Na obětní hostině, kterou pro vás připravím, budete žrát tuk, až budete plni, a budete pít krev až k opití.* (Ez 39,19 B21). Tak pravil Hospodin.

4.2.7. Oběti

Víno bylo často v bibli používáno jako úlitba – tekutá oběť Bohu nebo bylo obětováno spolu s dalšími surovinami. S těmito výrazy se v bibli setkáváme často, ale není vždy jednoznačné, zda se jedná o víno, jako alkoholický nápoj.

V knize *Numeri, Exodus a Deuteronomium* se objevuje víno jako úlitba (Nu 15,7; 28,7; 28,14; Ex 29,40; Dt 32,38 B21). V *První knize Samuelově* je zmínka o oběti ve formě mouky, džbánů vína a tříletého býčka (1S 2,24). Ve *Druhé knize letopisů* a v knize *Nehemiáš* se podobně objevují prvotiny z obilí, vína, oleje, atd. (Pa 31,5 B21; Neh 10,38; 10,40 B21). Kniha *Ezdráš* píše o zápalných obětech bohu – pšenice, sůl, víno a olej (Ezd 6,9 B21). Velmi štědrá oběť Bohu nabízí král Artaxerxes – 100 talentů stříbra, 100 batů (2 000 l – pozn. B21) vína, atd. (Ezd 7,22). Obětiny pro kněze jsou popsány v knize *Nehemiáš* (Neh 13,5; 13,12). O desátcích ve formě vína se zmiňuje kniha *Deuteronomium* (Dt 14,23 B21).

Popsala jsem různé druhy obětí, ať už Bohu nebo kněžím. Vybrala jsem některé příklady obětování vína v bibli.

4.2.8. Kalich hněvu

Kalich hněvu je v bibli často opakovaný termín, který je však často různě obměňován. Jedná se o metaforu, vztahující se na různé situace.

Zmínku o vínu a kalichu najdeme i v *Knize Žalmů*. Zde se objevuje zmínka o Bohu, Hospodinovi, který drží v ruce kalich s vínem, které je navíc okořeněné (koření zvyšuje opojný účinek – pozn. ČSP) a pije z něj. *Všem ničemům země z něho nalije, vypijí ho až do dna, k sedlině!* (Ž 75,9 B21). Podobné odkazy, kdy Bůh opijí lid, nalézáme taktéž v *Knize*

žalmů: Vlastní lid nechal jsi okusit hrůzy, vínem závratí jsi nás napájel (Ž 60,5 B21). Zde je patrně popsáno víno, které vyvolává při požití závratě.

Samotná Kapitola *Kalich hněvu* se nachází v knize *Jeremiáš*. Zde uvedu její začátek: *Hospodin, Bůh Izraele, ke mně promluvil: „Vezmi z mé ruky kalich s vínem hněvu a dej z něj pít všem národům, k nimž tě posílám. Až se napijí, budou se potácet a blouznit kvůli meči, který na ně sesílám.“ (Jr 25,15 – 25,16 B21). Dále se v knize *Jeremiáš* v kapitole *Kalich hněvu* píše: (...) *Bůh Izraele: Pijte, opijte se, pozvracejte se a padněte, že už nevstanete, protože na vás sesílám meč. A kdyby od tebe odmítali ten kalich vzít a napít se, řekni jim - , tak praví Hospodin zástupů: Musíte pít! (Jr 25,27 – 25,28 B21). Zde jsou uvedeny účinky intoxikace alkoholem – zvracení. V knize *Jeremiáš*, Hospodin promlouvá k Babylonu: *Zlatým kalichem v ruce Hospodinově byl Babylon – opijel celý svět. Národy z něj to víno pily, až se pomátly (Jr 51,7 B21). I zde je uveden symbol kalicha. Dále ČSP odkazuje na poslední knihu bible, knihu *Zjevení*. (...) „Klaní-li se někdo šelmě a jejímu obrazu a přijímá-li její znamení na čelo nebo na ruku, i ten bude pít neředené víno Božího hněvu, které je vlito do kalichu jeho rozhorlení (...).“ (Zj 14,9 – 14,10 B21).***

Dále v knize *Pláč: Raduj se a vesel, Dcero edomská, jež bydlíš v zemi Úc. I ty se však dočkáš kalicha – opiješ se a svlékneš donaha! (Pl 4,21 B21). Zde je popsán i účinek intoxikace, ztráta zábran, zde v podobě obnažování. Tyto verše by se tak daly zařadit do kapitoly *Popis opilosti*. Další podobná zmínka, kde se objevuje „kalich hněvu“, ale i obnažení z intoxikace, je v knize *Abakuk: Běda tomu, kdo dává pít svému bližnímu, kdo jej opijí z číše svého hněvu, aby si díval na jeho nahotu. Ne slávou, ale hanbou budeš opilý. Teď pij ty; ukaž, jak jsi neobřezaný! Blíží se k tobě kalich z pravice Hospodinovy; ne slávou, ale zvratky budeš pokrytý (Ab 2,15 – 2,16 B21). Zde můžeme mluvit o ovlivňování druhých alkoholem za účelem ztráty jejich zábran a dalšího možného zneužití druhých. Další zmínka o kalichu hněvu je například v knize *Zjevení (Zj 16,19).***

ČSP odkazuje na podobné verše v knize *Ezechiel*:

Toto praví Panovník Hospodin: Budeš pít kalich své sestry, bude hluboký a široký, aby pojal množství nápoje k zesměšňování a k výsměchu. Opilostí a žalem budeš naplněna, kalichem hrůzy a úděsu kalichem své sestry Sáraři. Budeš pít a vypiješ jej do dna, (...), (Ez 23,32 – 23,34 ČSP).

Uvedla jsem zde několik příkladů, ve kterých se vyskytuje Boží kalich hněvu. Verše, ve kterých se objevuje kalich hněvu, nejsou nijak pozitivní. Často se jedná o Boží hněv a o snahu Hospodina potrestat lid. Kalich hněvu je podle mě metaforou různých forem trestu, kterými chce Bůh potrestat svůj lid. Chce, aby se lid opil, a v opilosti se zesměšnil, opilci, vypadají v Hospodinových očích zle.

4.2.9. Zákony a doporučení

Zde zmiňuji některé zákony, nebo doporučení vyskytující se v bibli, které se týkají vína, nikoliv však vinic, vinobraní nebo sázení vína. Těchto termínů je velké množství, a jejich zpracování není předmětem této bakalářské práce.

V knize *Leviticus* a *Ezechiel* se objevuje zmínka o tom, že kněží měli zakázáno pít alkohol při výkonu své služby (Lv 10,9; Ez 44,21). Podobná zmínka je i v knize *Jeremiáš*, v kapitole *Poslušnost Rechabitů*. Rechabité odmítají pít víno, i když jsou k tomu několikrát vyzýváni. Nepijí ho, protože učinili slib, že stejně tak, jako nebudou vlastnit půdu, nebudou pít alkoholické nápoje (Jr 35,2; 35,5 – 35,6; 35,8; 35,14).

V knize *Numeri* je popisován Nazírský slib (též slib zasvěcení) a jeho pravidla. Součástí slibu je i zdrženlivost od konzumace plodů vinné révy, tedy jak alkoholického nápoje, tak i ovoce. Dále je zakázáno pít pivo a další opojné nápoje (Nu 6,3; Sd 13,14). *První kniha Samuelova* vypráví o ženě, která chtěla dítě, a tak uzavřela slib zasvěcení s Hospodinem, který jí pak umožnil dítě mít. V *První knize Samuelově* se setkáváme ve stejných verších i se znakem, který můžeme spojovat s opilostí: (...) *Rty se jí chvěly, ale protože její hlas nebylo slyšet, Elí si myslel, že je opilá. Proto jí řekl: „Jak dlouho budeš opilá? Prober se! (...)* žena mu odpověděla: (...) *Nepila jsem víno ani pivo; jen jsem si vylévala duši před Hospodinem.* (1S 1,13 – 1,15 B21). Na podobný slib dále odkazuje ČSP, kdy se jednalo o Lukáše (Am 2,12; L 1,15). Kniha *Izaiáš: Hospodin přísahal pravici, (...)* už nikdy nevybijí cizinci víno, s nímž ses namáhal. (Iz 62,8 B21). V těchto verších dává Hospodin slib ve formě ochrany. Kniha *Amos* v druhé kapitole popisuje přímou řeč Hospodina k Izraeli: (...) *pijí víno pokutovaných v domě svého Boha.* (Am 2,8 ČSP). V této kapitole jsou i další verše týkající se pití vína: „*Ale vy jste dávali nazírům pít víno a prorokům jste přikazovali: neprorokujte!*“ (Am 2,12 ČSP).

V knize *Soudců* je zmínka o zpracovávání vína, (...) *Vyšli na vinice, sklízeli hrozny, šlapali je v lisu a slavili vinobraní* (Sd 9,27 B21). Na to odkazují i další části bible (Jb 24,11; Iz 6,10; Iz 63,3; Jr 48,33). V NZ, v listu *Římanům* se setkáváme s tím, že je doporučováno víno raději nepít: *Je lepší nejíst maso, nepít víno a vyvarovat se všeho co tvého bratra uráží* (Ř 14,21 B21). Podobný verš nalézáme i v NZ: *Neopíjejte se vínem (což vede k prostopášnosti), ale nechávejte se naplnit duchem* (Ef 5,18 B21). V knize *Příslaví* se doporučuje uctívat Boha, aby nadělil štědrost: *Uctívej Hospodina vším, co ti patří, tím nejlepším ze vši své úrody. Tvé stodoly pak budou plné zrní, tvé sudy budou vínem přetékat* (Př 3,9 – 3,10 B21). V knize *Příslaví* se také píše: *Kdo miluje radovánky, bude nuzným, kdo miluje víno a olej, nezíská bohatství* (Př 21,17 ČSP). V knize *Izaiáš* se píše: *Běda hrdinům v pití vína a mužům udatným v řezání piva* (Iz 5,22 ČSP). Tento text je velice zajímavý protože mu předchází navazující text: *Běda těm, kdo zlu říkají dobro a dobru zlo, kdo pokládají temnotu za světlo a světlo za temnotu, kdo pokládají hořké za sladké a sladké za hořké. Běda těm kdo jsou moudří ve vlastních očích a před sebou samými rozumní!* (Iz 5,21 ČSP). Myslím, že tyto verše píší o poctivosti člověka a o možném trestu při nepoctivosti.

V *Matoušově* a *Lukášově* evangeliu je několik veršů věnováno tomu, jak by se otrok měl či neměl chovat v pánově nepřítomnosti: *Zlý služebník by si v srdci řekl: můj pán je pryč nadlouho a začal by bít své spoluslužebníky a jíst a pít s opilci* (Mt 24,48 – 24,49; L12,45 B21). Ježíš podle *Lukášova* evangelia pravil: *Dávejte si pozor, aby vaše srdce nebyla obtěžkána hodováním a opilstvím a staráním se o tento život. (...)*, (L 21,34 B21). Kniha

Exodus a Deuteronomium: Neváhej se podělit o úrodu, o víno a olej ze svého lisu (Ex 22,28; Dt 18,4 B21). V knize *Nehemiáš* se píše o vybírání denních dávek konkrétně 40 šekelů stříbra na jídlo a víno (Nh 5,15 B21). Tato zmínka by mohla být zařazena i v kapitole *oběti*. *První list Timoteovi* píše o tom, jak by se měl chovat správce církve, kromě toho, že má být střídavý, rozvážený, bezúhonný aj., nesmí být opilec ani hrubián (1Tm 3,2 – 3,3).

Popsala jsem zde příklady ze SZ a NZ. Nejvíce zákonů a doporučení obsahuje kniha *Leviticus*, mnoho zákonů se týká i obdělávání a sklizení vinic. Popsala jsem zde Nazísrký slib. Většina doporučení přistupuje k pití vína neutrálně, zmínila jsem i verše, kdy se doporučuje abstinovat.

4.2.10. Přirovnání a metafory

V bibli se nachází mnoho přirovnání a metafor, některé z nich se týkají i vína. Často se připodobňují k intoxikacím alkoholem, zároveň nám tyto přirovnání poskytují náhled na účinky opilosti, které byly tímto popsány. Často se objevují různé slovní kombinace s kalichem hněvu (popsán výše).

V knize *Žalmů* se také nachází přirovnání: *Tehdy Pán procitl tak jako ze snu, jako bojovník, jenž byl vínem rozjařen.* (Ž 78,65 B21). V knize *Žalmů* se také objevuje verš *I víno, které dává radost lidskému srdci, (...),* (Ž 104,15 ČSP). Je tak popsán i kladný účinek alkoholu.

Knih *Job* popisuje krásné přirovnání: *Jak víno bez průduchu jsou mé útroby, jak nové měchy plné k prasknutí* (Jb 33,19 B21). Tento výrok pravil Elihu Jobovým přátelům. Elihu popisoval, že je oproti nim mladý a nezkušený, avšak i on má co říct. Tento výrok tak popisuje nutnou potřebu něco sdělit. Kniha *Abdiáš*: *Jako jste pili na mé svaté hoře, tak budou věčně pít všechny národy. Budou pít a pít až k zalknutí, až zmizí, jako by nebyly* (Abd 1,16 B21). Tyto verše by se daly zařadit i do kapitoly *Tresty*, do této kapitoly jsem je zařadila, protože se jedná o metaforu, kdy národy pijí víno.

Zmínku, ve které nalézáme přirovnání i popis zvracení, nalézáme v knize *Izaiáš*: *„Hospodin jim nalil ducha závratí, aby Egypt ve všech jeho skutcích sváděli, aby se potácel jak opilec ve zvracích* (Iz 19,14 B21). Podobné přirovnání nalézáme taktéž v knize *Izaiáš*: *Země se motá, motá se jako opilec, (...), (...)* *Opilí jste, i když ne po víně, potácíte se jako po pivě* (Iz 24,20 B21; Iz 29,9 B21).

V kapitole *Jákovova závěť* je přirovnání: *Jeho oči se nad víno třpytí, zuby jeho na mléko bílé jsou* (Gn 49,12 B21). Boháček (2017) k tomuto verši vysvětluje, že to znamená pronikavý pohled plný lásky.

Přirovnání k opilství nalézáme v knize *Jeremiáš*: *Srdce mám zlomené, kosti se ve mně chvějí, jsem jako opilec, jako muž vínem zmožený – to kvůli Hospodinu, kvůli jeho svatým slovům!* (Jr 13,9 B21). V knize *Jeremiáš* nalézáme i přirovnání království Moáb k vínu: *Moáb si odmalička žil v pohodlí, jak víno nad sedlinou měl svůj klid. Z nádoby do nádoby*

ho nikdo nepřelil, nemusel odejít do vyhnanství. A proto chutná tak jako vždy, jeho vůně se nemění (Jr 48,11 B21). Tyto verše, stejně jako verše následující patří do kapitoly *Slovo o Moábu*, v těchto verších se také nachází: *Opijte ho za to, že se vzpínal proti Hospodinu. Ať se Moáb válí ve zvracích, ať konečně i on pro smích!* (Jr 48,26 B21). Tyto slova pravil Hospodin Moábu.

Knihy Jobova: Bez světla tápají v temnotě, nechá vrávorat je jako opilce (Jb 12,25 B21). *Knihy Žalmů: Mé srdce plníš větší radostí, než když sklízí zrní a víno v hojnosti* (Ž 4,8 B21). V knize *Žalmů* je další přirovnání: *Jak vratký opilec potáceli se, veškerá zkušenost byla ta tam* (Ž 107,27 B21).

Velmi zajímavý je verš v knize *Příslaví: Takoví se chlebem darebáctví živí, opájejí se vínem násilí* (Př 4,17 B21). V knize *Příslaví* je také několik veršů o moudrosti, kde se vyskytuje víno: *Moudrost si vystavěla dům, sedm tesaných sloupů vztyčila, Dobytky porazila, víno nalila, už také prostřela stůl. (...) Pojdte a jezte na mých hodech, popijte víno, jež jsem nalila. Opusťte hloupost a konečně žijte, cestou rozumnosti se vydejte!* (Př 9,1 – 9,6 B21). Dále se v knize *Příslaví* píše: *Jako trn v ruce opilce je přísloví v ústech pitomce* (Př 26,9 B21). Kapitola *Izaiáš* přirovnává město k nevěstce, píše: *Tvé stříbro se proměnilo v strusku, tvé víno se vodou zředilo.* (Iz 1,22 B21). Zde je popsáno zředění vodou vína. V této souvislosti je považováno jako něco špatného. *Knihy Sofoniášova: V ten čas prohledám Jeruzalém s lucernami a zúčtují s těmi, kdo si hoví jak víno v sedlině, (...),* (Sf 2,12 B21).

V této kapitole jsem uvedla množství veršů, kde se vyskytuje metafora, nebo přirovnání k alkoholu nebo opilosti. Často jsou zde popisovány stavy, připodobňující se k intoxikaci.

4.2.11. Jiné

První zmínku o alkoholu jsem našla v knize *Genesis* v kapitole *Sem, Cham a Jáfet* (v ČSP: *Synové Noeho*).

Zemědělec Noe byl první, kdo vysadil vinici. Napil se vína, opil se a ležel obnažen ve svém stanu. Cham, otec Kanaána, spatřil nahotu svého otce a pověděl o tom oběma svým bratrům venku. Sem a Jáfet tedy vzali plášť a oba si ho dali na ramena. Pak šli pozpátku a přikryli nahotu svého otce. Byli obráceni čelem nazpátek, a tak nahotu svého otce nespatriili. (Gn 9,20-9,23 B21)

První zmínka o alkoholu popisuje přímo účinky intoxikace alkoholem na lidský organismus – opilost. V bibli není popsáno, z jakého důvodu se Noe, popisován jako spravedlivý a poctivý člověk, opil. Důsledek jeho opilství je však jasný, pobouřil své syny, které taktéž vychovával poctivě a spravedlivě, svou nahotou. Můžeme z toho vyvozovat, že zde není opilost ukázána v příliš dobrém světle. Ve ČSP je odkaz na knihu *Příslaví*, kde je psáno, že *Víno je posměvač, pivo je výtržník; každý, kdo se jím dává zavést, není moudrý* (Př 20,1 B21). Zde je zmínka o vínu, ale také o pivu. Patrně jsou zde popsány účinky alkoholu – ztráta zábran, které mohou vést k výtržnictví.

Knihy Kazatel: Rozhodl jsem se holdovat vínu a osvojit si ztřeštěnost, nadále se však v srdci řídit moudrostí, abych zjistil, v čem spočívá lidské štěstí v těch pár dnech života pod nebem. (Kaz 2,3 B21). Myslím si, že je zde popsáno jakési ponaučení a dobrovolné odříkání alkoholu pro osobní růst.

V Matoušově a Lukášově evangeliu se píše: *Přišel Syn člověka, jít a pít – a oni říkají: Podívejte, žrout a pijan vína, přítel daní a hříšníků! (...)*, (Mt 11,18; L 7,34 B21).

Knihy Daniel:

Král Belšasar jednou vystrojil velikou hostinu pro tisíc svých velmožů a v jejich společnosti popíjel víno. Napít tím vínem pak Belšasar poručil, ať přinesou zlaté a stříbrné nádoby, které jeho otec Nabukadnezar odnesl z jeruzalémského chrámu: „Král z nich bude pít se svými velmoži, manželkami a konkubínami!“ A tak přinesli ty zlaté nádoby odnesené z Božího chrámu v Jeruzalémě a král se svými velmoži, manželkami a konkubínami z nich pil. Popíjeli víno a oslavovali bohy ze zlata a stříbra, z bronzu a železa, ze dřeva i kamene. (Dn 5,1 – 5,4 B21).

Knihy Nehemjáš uvádí, že bylo více než jeden druh vína (Nh5,18).

Prorok Daniel (tehdy ještě prorok nebyl) byl předvolán před krále Joakima. Král ho spolu s dalšími vybral, aby je učil písmu a jazyku a mohli tak sloužit v královském paláci. Toto učení mělo trvat tři roky a král jim v té době servíroval nejlepší víno a jídlo. Daniel ale nechtěl pít víno a tak se domluvil s dvořanem, který jim víno servíroval, ať počká deset dní. Deset dní tedy Daniel pil jen vodu a jedl jen zeleninu, komorník měl pak porovnat, zdali Daniel vypadá lépe nebo hůře, než mladíci, kteří pili víno a jedli maso. Za deset dní vypadal Daniel skutečně lépe, než mladíci, kteří jedli maso a pili víno. Hospodin tak Daniela obdaroval porozuměním vidění a snů (Dn 1,8 – 1,17). Myslím, že tento text můžeme vnímat jako vliv zdravého životního stylu na tělo i ducha.

V knize *Joel* se píše: (...) *Chlapce za nevěstku nabízeli a za víno platili dívkami, aby se napili* (Jl 4,3 B21).

V *Markově evangeliu* se uvádí, že Ježíšovi bylo podáváno před ukřižováním víno s myrhou (Mk 15,23).

Ježíš byl se svou matkou a svými učedníky pozván na svatbu v Káni Galilejské. Matka Ježíše upozornila, že dochází víno. Ježíš řekl služebníkům, aby naplnili kamenné nádoby vodou, a aby je nalévali hostům. Netušili však, že z vody se stalo víno (J 2,1 – 2,9). Tento zázrak je zde označen jako počátek Ježíšových zázraků. Vrchní správce svatby po ochutnání řekl ženichovi: *každý člověk podává nejdříve nejlepší víno, a když jsou hosté opilí, podává to horší. Ty jsi zachoval nejlepší víno až do konce.* (J 2,10 B21). O zázraku v Káni Galilejské je další zmínka v *Janově evangeliu* (J 4,46).

Opilci jsou slovem často spojovány s dalšími nelichotivými výrazy. V *Listu Římanům* je opilství spojované s obžerstvím, nebo zhýralostí (Ř 13,13 B21). V *Prvním listu Korintským* jsou to výrazy jako pomlouvač, smilník, lakomec, modlář nebo vydřiduch (1Kor 5,11 B21). Šestá kapitola *Prvního listu Korintským* přidává ještě výrazy jako cizoložníci,

rozkošníci, zvrhlíci nebo zloději (1Kor 6,9 – 6,10). *List Galským* pak spolu s výrazem opilství používá mimo jiné slova jako nečistota, nestydatost, čarování, svárliivost, zloba, soupeřivost, nebo závidění. V *Listu Titovi* je zmínka o tom, jaký by měl nebo neměl být biskup. Mezi vlastnosti, které by mít neměl, bylo kromě opilosti například to, že by neměl být samolibý, měl by být bezúhonný, neměl by být hrubián, apod. (1Tt 1,7 – 1,8 B21). Také se v *Listu Titovi* píše, jak by se měly chovat ženy. Nepomlouvat se, být vzorem dobroty, být zdrženlivé a cudné, nebo nepropadat opilství (1Tt 2,3 – 2,4 b21). V *Prvním listu Petrovi* jsou tyto verše: *Už máme dost toho marnění času, v jakém si libují pohané: života v nestydatých vášních, v opilství, obžerství, v pitkách a v nechutné modloslužbě* (1Pt 4,3 B21).

Velmi zajímavý verš je v *Prvním listě Timoteovi*, kde se píše: *Nepij už samotnou vodu, ale s ohledem na svůj žaludek a své časté nemoci užívej trochu vína* (1Tt 5,23 B21). Zde je otázkou, zda mu bylo doporučeno pít víno pro jeho kladné účinky na lidský organismus, nebo zda nebylo dobré v té době pít vodu, o jejíž zdravotní závadnosti mohou být velké pochyby. V knize *Rút* je zmínka o tom, že se chléb namácel ve víně (Rt 3,14 B21).

Hospodin pravil k Izraeli po čtyřiceti letech putování pouští: *Chléb jste nejedli a víno ani pivo nepili. To vše proto, abyste poznali, že já jsme Hospodin, váš Bůh,* (Dt 29,5).

Zmámení vůdci/Běda Efraimovi pro jeho hříchy²

Kapitola *Zmámení vůdci* je název kapitoly knihy *Izaiáš*. Efraim byl jeden z Izraelských kmenů, své jméno získal po Josefově synovi Efraimovi. V této knize jsou příslušníci tohoto kmene několikrát nazýváni jako Efraimští opilci. *Tihle jsou ale vínem zmámení, potácejí se pivem opilí: kněz i prorok jsou pivem zmámení, vínem zmatení, potácejí se pivem opilí, blouzní, když mají vidění, když mají soudit, blábolí. Zvrátky pokrývají všechny stoly, lejn leží všude hromady* (Iz 28,7-8 B21). Zde jsou mimo jiné popsány účinky intoxikace alkoholem – zvracení, zmatení, motání se. V knize *Levitikus*, jak popisují výše, je zakázáno, aby kněží pili alkohol, během své služby. Důvod proč tomu tak je, je zde jasný – (...) *Když mají soudit, blábolí* (...). Myslím si, že opilý kněz nebude ve svém lidu důvěru, a jdou špatným příkladem. Kniha *Micheáš* takového člověka označuje za podvodníka: „Kdyby nějaký prolhaný podvodník přišel se slovy: „*Víno a pivo, tak zní mé proroctví*“ – *to by byl prorok pro tento lid!* (Mi 2,11 B21).

Poslední večeře

Při Ježíšově poslední večeři Ježíš rozdál svým stolovníkům chléb, se slovy, že je to jeho tělo. Stejně tak dal všem napít z kalichu s vínem, s tím, že je to jeho krev (Mt 26,26-28). V *Lukášově evangeliu* se píše o činu samaritána, který polil ránu muži olejem a vínem. Je tedy možné, že se víno používalo k léčebným účelům (L 10,34).

Píseň písní

Píseň písní, též *Šalomounova píseň písní*, je lyrická báseň, Její autor byl patrně Šalomoun. Je jednou z knih SZ a byla napsána kolem 4. st. př. n. l. Kniha *Píseň písní* se skládá z více písní, které popisují milostný vztah mezi mužem a ženou, zároveň se dá milostný vztah

² Překlad B21/ČSP

zaměnit za lásku a vztah k Bohu. Jde tedy vykládat oběma způsoby. V ČSP je členěna na několik částí a v B21 je text členěn na dialogy *ona* a *on* (Hedánek, 2011). Folajtová (2007) ve své práci rozebírá *Píseň písni* podle několika překladů a sama jí interpretuje. V *Písni písni* se objevuje mnoho výrazů pro víno, i pro vinici. Často je zde víno metaforou a verše jsou zde často opakovány. Nejlépe přeložený se mi zdál Hedánkův překlad v B21, budu ho v této podkapitole používat. Zmínku o vínu nalézáme již ve druhém verši: *Kéž by mne zlíbal polibky svých úst – nad víno lahodná jsou milování tvá!* (Pís 1,2). Podobný verš nalézáme v *Písni písni* ještě několikrát (Pís 1,4; 4,10). (...) *Svou plástev medu jím, své víno i mléko popíjím. Jen jezte, přátelé, a pijte, milováním se opijte!* (Pís 5,1). Folajtová (2007) vykládá tuto pasáž tak, že byl *On* s přáteli na nějaké oslavě a své přátele vyzývá k zábavě. *Pupek tvůj – číše okrouhlá, kořeněné víno v ní nikdy nechybí.*(...), (Pís 7,3). Zde je krásné intimní přirovnání k části ženského těla. *Tvé polibky ať jsou mi vínem lahodným! K mému milému už to víno proudí, plyne mi po rtech, po zubech* (Pís 7,10). Další verš používající víno nalézáme v osmé kapitole: (...) *Kořeněným vínem opojila bych tě, moštem z granátových jablek svých* (Pís 8,2). Dále je v *Písni písni* hojně užíváno slovo *vinice*, které ale nebudu dále zpracovávat.

5. Diskuze a závěry

Bible je jednou z nejpřínosnějších knih pro kultury celého světa. Její přínos je nevýslovný, stejně tak jako míra jejího vlivu na vznikající kultury a náboženství. Tato práce zasahuje do pole nejen adiktologického, ale i religionistického. Dává nahlédnout laický pohled na alkoholismus obsažený v bibli. Z adiktologického hlediska je tato práce důležitá jak pro pracovníky sociálních i adiktologických služeb, tak pro samotné uživatele, kteří mají, nebo chtějí, nebo nechtějí nalézt svou cestu k Bohu. Dále je tato práce důležitá pro všechny, které zajímá problematika alkoholu a bible. Je třeba, aby bylo v povědomí, jak se Bůh staví k otázkám alkoholismu. Cílem této práce je nejen s tímto postojem čtenáře seznámit.

Pití alkoholických nápojů způsobuje krátkodobé i dlouhodobé nežádoucí účinky na fyzický i psychický stav člověka. Nadměrné užívání alkoholu může způsobit psychickou i fyzickou závislost.

Původní texty bible obsahují tři výrazy pro víno. *Šekar*, tento název by se dal přiřadit k pivu, *jajin*, který označuje víno jako alkoholický nápoj a *tiroš*, který označuje víno, jako zemědělský produkt. V českých překladech se však používá pouze výraz víno, který je tak zcela nejednoznačný a musí se v jeho výkladu přihlídnout k významu celé části textu.

Bible obsahuje mnoho zmínek o alkoholu, které jsem se snažila co nejlépe zařadit do vytvořených kategorií. V B21 jsem vyhledávala termíny, jako *opilství*, *opilost* (V B21 se objevuje celkem 40x), *víno* (v B21 se objevuje celkem 140x, zde ale není rozdělení na víno jako plod a vinný alkoholický nápoj), *pivo* (v B21 se objevuje celkem 16x). Termín *alkohol* se v tomto překladu neobjevuje. Termín *vinice* je obsažen v tomto překladu celkem 140x. Ne vždy bylo snadné zmínky správně zařadit, protože nejsou vždy jednoznačné. Nejčastěji se jako alkoholický nápoj objevuje víno, jen několikrát se v bibli objevuje pivo. Tvrdší alkohol se zde neobjevuje, což je dáno historickým kontextem, kdy se v době psaní bible tvrdý alkohol prakticky nevyskytoval. Důležité je si uvědomit, že tato práce vznikala jen z porovnání dvou překladů. Kdyby se porovnávala *Bible kralická*, nebo *Český ekumenický překlad Bible*, mohly by být pasáže a možná interpretace odlišná. Proto si myslím, že by bylo relevantnější použít původní texty bible, ne jejich překlady, i když je pokládám za kvalitní. Zajímavé by také bylo, porovnat například všechny české překlady, které vycházejí z původních jazyků a zjistit, zda by se nenašly nějaké interpretační neshody. Je zde prostor pro rozšířenější výzkum, například o další náboženství, u kterých by mohly být porovnány jejich rozdílné postoje k alkoholu. Další možný výzkum, plynoucí z této práce, vidím v kvalitnějším a objektivnějším zpracování vybraných zmínek, či ve vytvoření úplného výběru a interpretace vybraných zmínek v bibli. To by bylo samozřejmě velmi obsahově náročné. Bohužel jsem nikde nenašla podobné zpracování tohoto tématu do takové míry, abych ho mohla s touto prací porovnat. To mě velmi překvapuje, protože si myslím, že toto téma může otevřít velkou diskuzi nejen v náboženské obci.

Ačkoliv bibli psalo několik desítek autorů, často se zdá, že ji skutečně psala jen jediná osoba, Bůh. V bibli se objevuje častá přímá řeč Boha. O pravých autorech bible toho moc nevíme. Je těžké určit, zda názor na alkohol, který zde zpracovávám, je názor Boha, nebo

různých autorů bible. Jednotliví autoři se však shodují. V této práci používám označení Boha, jako toho, kdo určuje, co je v bibli správné, a co ne. Ačkoliv sám bibli pravděpodobně nenapsal, lidé, se řídí podle jeho pokynů, a ti, kteří v něm mají víru, věří v jeho osobu, a ne v desítku autorů. Na druhou stranu, je bible stále jen knihou, věřící můžou chovat víru a nemusí se řídit přímo bibli.

V této práci jsem hledala odpovědi na následující otázky: Jak bible či Bůh nahlíží na alkohol a opilost? V jakých formách se alkohol v bibli objevuje? Bůh alkohol výslovně nezakazuje, pouze kněžím ve výkonu, kteří nesmí požit alkohol. Dále Bůh přikazuje abstinenci lidem, kteří složili zvláštní slib. Bůh se však snaží vést lidi ke střídmosti, protože opilství je často spojováno s jinými prohřešky, které Bůh nevidí rád. Sám Bůh je však často popisován s kalichem vína ve svých rukou. Skrze kalich hněvu Bůh dokonce opijí lid, aby ho potrestal za skutky, kterými se prohřešili. Termín kalichu hněvu by si zasloužil hlubší zpracování a odbornější interpretaci. Zároveň ale Bůh žehná úrodě vína, vinic, často tak žehná spolu s dalšími surovinami, můžeme tak chápat že žehná vinicím, hroznům, které se budou požívat v nealkoholické formě.

Víno bylo spolu s dalšími surovinami, v bibli často používáno jako úlitba, či jiný druh oběti. Alkohol se využíval při oslavách a hodováních. V bibli jsou také výrazy: *jedlo se a pilo*, které jsem zde pro jejich vysoký počet nezařadila, pokud to nemělo přímou souvislost s opilstvím.

V bibli je mnoho skutků, které se staly v důsledku opilosti, nebo při nich byla opilost přítomna, například opití vedoucí k početí dítěte. bible popisuje pozitivní a negativní účinky alkoholu v celkem vyrovnaném poměru. Často je zde popsána ztráta zábran, která často vede ke špatným skutkům. Jako pozitivní účinek alkoholu je popsána excitace, uvolnění, nebo odlehčení. Jako negativní účinky alkoholu je zde uvedeno zvracení, nauzea, vertigo, bolest, dokonce i srdeční arytmie. Několikrát je zde uvedeno, že víno připravuje o rozum. V bibli se vyskytuje také několik výrazů o opilosti krví. Do této bakalářské práce jsem je zařadila, abych upozornila na jejich přítomnost v bibli. Jejich spojitost s alkoholem je však pro mě nejasná.

Tresty, které mají souvislost s alkoholem, se týkají zákazu pití alkoholu, nebo plodů vinic, které jsou chápány jako alkoholický nápoj. Je zde popsán trest syna, který jen hodoval a pil, a tak byl odveden za hradby a ukamenován. Dalším druhem trestů jsou účelné intoxikace alkoholem, které mají za následek nevhodné chování, které není před Bohem dobré. Jako trest můžeme chápat i neúrodu seslanou Bohem, jako následek nevhodného chování. V bibli se nachází mnoho přirovnání a metafor, některé z nich se týkají i vína. Často se připodobňují k intoxikacím alkoholem, zároveň nám tyto přirovnání poskytují náhled na účinky opilosti, které byly tímto popsány. Mnoho metafor o víně se nachází v lyrické básni *Píseň písní*.

Bylo velmi obtížné vybrat vhodný zdroj pro psaní teoretické části. Když jsem dohledala nějaký článek, u kterého byl uvedený autor, článek nebyl odborný, nebo byl velmi zaujatý, tato subjektivita se těžce dedukovala.

6. Přílohy

Příloha č. 1.

Zkratky biblických knih, zdroj: <https://www.evangnet.cz/bcboox.php>

STARÝ ZÁKON		Abakuk	Abd
Genesis	Gn	Sofonjáš	Sf
Exodus	Ex	Ageus	Ag
Leviticus	Lv	Zacharjáš	Za
Numeri	Nu	Malachjáš	Mal
Deuteronomium	Dt		
Jozue	Joz	NOVÝ ZÁKON	
Soudců	Sd	Matouš	Mt
Rút	Rt	Marek	Mk
1. Samuelova	1S	Lukáš	L
2. Samuelova	2S	Jan	J
1. Královská	1Kr	Skutky	Sk
2. Královská	2Kr	Římanům	Ř
1. Paralipomenon	1Pa	1. Korintským	1Kor
2. Paralipomenon	2Pa	2. Korintrským	2Kor
Ezdráš	Ezd	Galtským	Ga
Nehemjáš	Neh	Efezským	Ef
Ester	Est	Filipským	Fp
Jób	Jb	Koloským	Ko
Žalmy	Ž	1. Tesalonickým	1Te
Příslovní	Př	2. Tesalonickým	2Te
Kazatel	Kaz	1. Timoteovi	1Tm
Píseň písni	Pís	2. Timoteovi	2Tm
Izaiáš	Iz	Titovi	Tt
Jeremjáš	Jr	Filemanovi	Fm
Pláč	Pl	Židům	Žd
Ezechiel	Ez	Jakub	Jk
Daniel	Dn	1. Petrova	1Pt
Ozeáš	Oz	2. Petrova	2Pt
jóel	Jl	1. Janova	1J
Ámos	Am	2. Janova	2J
Abdiáš	Abd	3. Janova	2J
Jonáš	Jon	Juda	Ju
Micheáš	Mi	Zjevení	Zj
Nahum	Na		

7. Použitá literatura

Boháček, A. [Baptisté Aš]. (2017,4.8.). *Jákobova závěť I. (Josef 78) – Pá 4. 8. 2017.* [online]. Dostupné <https://www.youtube.com/watch?v=OjvxYcd1jjE>

<https://www.evangnet.cz/bcboox.php>

Folajtárová, I. (2007). *Píseň písní: Překlad a interpretace* (Diplomová práce). Dostupné <http://www.cestanahoru.org/blog/wp-content/dpl.pdf>.

Hedánek, Jiří. *Píseň Šalomounova*. In: *Na křesťanské vlně Plzně* [rozhlasový pořad]. ČRo – Plzeň. 8.5.2011, 18:04.

Heryán, L. (2007). *Úvod do Bible a teologie: Úvod do Bible*. Dostupné z https://is.jabok.cz/el/JA10/leto2012/T122/Uvod_do_bible.pdf

Houser, P. (2003). *Dějiny alkoholu i alkoholismu ve všech podobách*. Dostupné z <https://www.scienceworld.cz/neziva-priroda/dejiny-alkoholu-i-alkoholismu-ve-vsech-podobach-2664/>

Keene, M. (2011). *Bible: Kapesní průvodce*. Praha: Biblion.

Krmelová, E. (2013). *Manuál pro učitele „Bible a člověk 21. Století“*. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/18155/manual-pro-ucitele-bible-a-clovek-21.-stoleti-.html/>

Kurz Omega. (1999). *Metody studia Bible*. The Alliance for Saturation Church Planting Regional Resource Team. Budapest.

Louda, M. (2015). *Alkohol v Bibli: Výtah z četby*. Dostupné z <http://matej4212.blogspot.com/2015/07/alkohol-v-bibli-vytah-z-cetby.html>

Mackerle, A. (2014). *Než budete číst Bibli podruhé : Vybraná témata o Bibli* . České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.

Mat, P. (2002). *Rozdíly v překladech*. Dostupné z <http://www.myty.info/view.php?navezclanku=autenticita-bible-i-rozdily-v-prekladech&cisloclanku=2002090001>

Mat, P. (2002b). *Autenticita Biblických textů II: Autentický text Bible?* Dostupné z <http://www.myty.info/view.php?navezclanku=autenticita-bible-ii-autenticky-text-bible&cisloclanku=2002090002>

Mat, P. (2002c). *Kritická vydání Bible*. Dostupné z <http://www.myty.info/view.php?cisloclanku=2002090004>

Mat, P. (2004). *Přehled původních zdrojů Bible*. Dostupné z

<http://myty.cz/view.php?navezclanku=puvodni-zdroje-bible-ii-prehled-puvodnich-zdroju-bible&cisloclanku=2004040001>

Mat, P. (2005). *České překlady Bible*. Dostupné z <http://www.myty.info/view.php?navezclanku=ceske-preklady-bible&cisloclanku=2005030004>

Mat, P. (2005b) *Biblický kánon a apokryfy*. Dostupné z <http://myty.cz/view.php?navezclanku=biblicky-kanon-a-apokryfy&cisloclanku=2005040004>

Mat, P. (2006). *Kdy byla napsána Bible?* Dostupné z <http://www.myty.info/view.php?navezclanku=kdy-byla-napsana-bible&cisloclanku=2006>

Mat, P. (2006b). *Kdo a kdy napsal Tóru?* Dostupné z <http://myty.cz/view.php?navezclanku=kdo-a-kdy-napsal-toru&cisloclanku=2006040004>

Mat, P. (2006c). *Biblická archeologie*. Dostupné z <http://www.myty.info/view.php?cisloclanku=2007040025050002>

Mat, P. (2007). *Chyby, omyly a rozpory v Bibli?* Dostupné z <http://myty.cz/view.php?navezclanku=chyby-rozpory-a-omyly-v-bibli&cisloclanku=2007030011>

Mat, P. (2008). *Nový zákon – vznik*. Dostupné z <http://www.myty.info/view.php?cisloclanku=2008090002>

Mat, P. (2012). *Nový zákon - deformace biblických textů (I)*. Dostupné z <http://myty.cz/view.php?navezclanku=novy-zakon-deformace-biblickych-textu&cisloclanku=2012080003>

Minařík, J. & Kmoch, V. (2015). *Přehled psychotropních látek a jejich účinků*. Kalina, K., et al., *Klinická adiktologie* (S. 49-83). Praha: Grada publishing.

Mravčík, V. (Ed). (2017). *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2016*. Praha: Úřad vlády České republiky.

Popov, P. (2003). *Alkohol*. Kalina, K. *Drogy a drogové závislosti 1: Mezioborový přístup*. Úřad vlády ČR.

Shea, W. H. (1989). *Alkohol v Bibli. Znamení doby*. 21(3), 10-11.

Středověká literatura, Bible. (2015). Centrum pro virtuální a moderní metody a formy vzdělávání na Obchodní akademii T. G. Masaryka.

Voit, P. (2008). *Knihtisk 15. a 16. Století*. Dostupné z http://texty.jinonice.cuni.cz/studijni-texty/voit-petr/voit_05.pdf/view

